

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

JOSEF FRANTIŠEK KARMAZÍN

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostních studií

**Bezpečnostní aspekty a rizika fotbalu
jako společenského fenoménu**

Bakalářská práce

Security aspects and risks of football as a social phenomenon

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Mgr. Lukáš Urban, Ph.D.

AUTOR PRÁCE:

Josef František Karmazín

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Libomyšli, dne 13.3.2023

.....

Josef František Karmazín

ANOTACE

Bakalářská práce *Bezpečnostní aspekty a rizika fotbalu jako společenského fenoménu* je zaměřena na analýzu bezpečnostních aspektů a rizik fotbalu ve třetí dekádě 21. století, a to zejména ve spojení s náboženskými ideologiemi, vybranými socio-kulturními fenomény či politickým prostředím. V textu je fotbal analyzován jako společenský a ekonomický fenomén 21. století, jež skýtá rovněž řadu bezprostředních i potenciálních bezpečnostních rizik, která mají či mohou mít dopad na globální společnost. Práce se dále věnuje fotbalovému prostředí v souvislosti s náboženstvím, rasismem či LGBTQ+ komunitou. Rovněž je rozebrána souvislost fotbalového prostředí s určitými kriminálními praktikami, zahrnujícími korupci nebo divácké násilí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Fotbal, náboženství, rasismus, LGBTQ+, politika, zločin, korupce, sports washing

ANNOTATION

The bachelor thesis *Security Aspects and Risks of Football as a Social Phenomenon* focuses on the analysis of security aspects and risks of football in the third decade of the 21st century, especially in relation to religious ideologies, other socio-cultural phenomena or the political environment. The thesis analyses football as a socio-cultural and economic phenomenon of the 21st century, which also poses a number of immediate and potential security risks that have or may have an impact on global society. The thesis also examines the football environment in relation to religion, racism, and the LGBTQ+ community. It also outlines the connection of the football environment with certain criminal practices, including corruption or spectator violence.

KEYWORDS

Football, religion, racism, LGBTQ+, politics, crime, corruption, sports washing

Obsah

Úvod	8
1. Fotbal jako socio-kulturní fenomén	10
1.1 Vzestup fotbalu ve 20. století	12
1.2 Vliv fotbalu na společnost ve 21. století	13
1.3 Promítání dalších sociálních fenoménů do světa fotbalu	16
2. Fotbal a náboženství	19
2.1 Fotbal jako konkurence náboženství	20
2.2 Náboženské konflikty ve světě fotbalu	21
3. Fotbal a rasismus	24
3.1 Vývoj rasismu ve fotbalovém prostředí	25
3.2 Rizikové projevy rasismu ve fotbalovém prostředí	27
3.3 Aktuální přístup fotbalových institucí k rasismu	30
4. Fotbal a LGBTQ+	32
4.1 Aktivita fotbalového prostředí v rámci LGBTQ+ komunity	33
4.2 Konflikty s LGBTQ+ komunitou ve fotbalovém prostředí	35
5. Fotbal a politika	38
5.1 Sports washing	39
5.2 Vliv rusko-ukrajinského konfliktu na fotbalové prostředí	41
6. Fotbal a zločin	44
6.1 Korupce ve fotbalovém prostředí	45
6.2 Projevy násilí ve fotbalovém prostředí	47
Závěr	50
Seznam použité literatury	51

Seznam obrázků.....	59
Seznam zkratek	60

Předmluva

Má absolventská práce je zaměřena na bezpečnostní aspekty a rizika fotbalu, které mohou mít dopad na různá kulturní a sociální společenství. Osobně se ve fotbalovém prostředí pohybuji již od dětství a během svého dospívání jsem si čím dál více začal uvědomovat, jak silným společenským fenoménem fotbal je. Jde o nejoblíbenější sport na Zemi a jako takový je vnímán také jako „výkladní skříň“ celého světa sportu. Díky enormní popularitě mají na mezinárodní úrovni největší fotbalové asociace, jako třeba FIFA nebo UEFA, velmi silné postavení. A právě na základě velké podpory od společnosti po celém světě do fotbalu pravidelně pronikají i další společenské fenomény a trendy, jako například různá emancipační či genderová hnutí, jejichž hesla a myšlenky jsou prostřednictvím fotbalu zviditelňovány a propagovány. V práci se zaměřuji i na náboženství a praktikovanou víru, se kterými fotbal, vzhledem ke své globální popularitě, přichází ve všech koutech světa do úzkého kontaktu. Práce též nastiňuje provázanost fotbalu s politikou, a to navzdory všeobecně proklamovanému mottu, že politika do sportu nepatří. V dnešní době má fotbal ve světě tak silné postavení, že je v podstatě nevyhnutelné jeho propojení s politikou. Již zmíněná *Mezinárodní federace fotbalových asociací* (zkráceně FIFA) čítá 209 členských asociací z celého světa, a s ohledem na neustálé válečné konflikty v různých částech světa musí FIFA v některých případech činit politická rozhodnutí i vzhledem ke svému etickému kodexu. V neposlední řadě bude práce zaměřena také na analýzu zločinů, které se ve fotbalovém prostředí vyskytují. Bohužel ani největší fotbalové organizace se napříč svou historií nevyhnuly korupčním skandálům, a to ani na nejvyšších mandátech těchto organizací. Ve fotbalovém prostředí se však vyskytují další rizika, která mohou postihnout i běžné pasivní fotbalové příznivce. Tím je myšleno zejména násilí, které je ve fotbalovém prostředí častým projevem frustrace plynoucím z množství emocí, které fotbaloví nadšenci ve fotbalovém prostředí zažívají.

Úvod

Fotbal, jakožto jeden z nepopulárnějších a nejsledovanějších sportů na celém světě, představuje v dnešní době silný společenský fenomén, který má schopnost spojovat lidi ze všech koutů světa navzdory kulturním, etnickým a sociálním rozdílům. Z kdysi lokální zábavy se tento sport postupně transformoval na globální fenomén, který disponuje nejen velkou sledovaností a z toho plynoucími finančními zisky, ale také vlivem na společnost a její hodnoty. Díky svému vlivu dnes může fotbal významně participovat na řešení aktuálních společenských trendů, jako je prosazování základních lidských práv ve všech koutech světa, boj proti rasismu či diskriminaci.

Cílem této práce je ve vybraných souvislostech kontextuálně rozebrat bezpečnostní aspekty a rizika fotbalu ve třetí dekádě 21. století. Fotbalové prostředí je zkoumáno ve vztahu k některým tradičním společenským fenoménům, které jsou relevantní a aktuální zároveň. Taktéž je toto prostředí rozebíráno i ve spojitosti s aktuálními společenskými trendy, které ve společnosti vzbuzují velkou pozornost. V práci polemizuji s obecným přesvědčením, že fotbal by měl být čistě apolitickým a samostatným sportovním i kulturním prostředím, a popisuji, jaký vliv dnes může tento sport mít i v rámci společenských a politických otázek.

Příprava byla zahájena během letních měsíců roku 2023, kdy proběhly první rešerše a shromažďování literatury pro potřeby práce. Na konci listopadu 2023, po konzultaci kapitol s vedoucím práce a na základě rešerší, které byly vypracovány během léta, jsem začal pracovat na jednotlivých kapitolách. Pro vytvoření uceleného obrazu o zkoumané problematice jsem využil literární dílo od Franklina Foera s názvem *How football explains the world* a také knihu *Sociologické problémy sportu* od Aleše Sekota. Vypracované kapitoly byly pravidelně konzultovány s vedoucím práce během následujících měsíců. V práci jsem pracoval s tuzemskými i zahraničními otevřenými zdroji z důvodu globální popularity některých témat, a také s televizními dokumenty mapujícími problematiku relevantní pro tuto práci. Veškerou literaturu a zdroje řádně cituji podle aktuální verze České státní normy ISO 690 z roku 2022 v poznámkách pod čarou.

První část je zaměřena na přestavení fotbalu jako sportu, jeho vzestup v průběhu 20. století a jeho vliv na globální společnost ve 21. století. V dalších kapitolách se práce zabývá fenomény, jako jsou náboženství, rasismus, či LGBTQ+ komunita se zaměřením na jejich vztah k fotbalovému prostředí a také na rizikové projevy, které z těchto vztahů mohou pramenit. Závěrečné dvě kapitoly práce jsou věnovány provázanosti fotbalu s politickým prostředím a analýze zločinů, které se vyskytují ve fotbalovém prostředí.

1. Fotbal jako socio-kulturní fenomén

V dnešní době je fotbal celosvětově považován za nejpopulárnější sport na světě s 3,5 miliardovou fanouškovskou základnou.¹ Jako takový je globální společností vnímán de facto jako vlajková loď celého světa sportu. Výjimečnost tohoto sportu tkví v jeho universálnosti, srozumitelnosti, a hlavně v nenáročnosti potřebného vybavení pro jeho provozování. A zřejmě materiální nenáročnost je tou hlavní příčinou celosvětové popularity fotbalu, jenž dokázal oproti jiným sportům v průběhu vývoje proniknout i do těch nejméně rozvinutých částí světa.

Obrázek 1: Fotbal v ulicích Accry, v Ghaně ²

Fotbal je jeden z největších socio-kulturních fenoménů, který spojuje lidi ze všech koutů světa a slouží nejen jako sportovní aktivita, ale rovněž jako prostředek propojující různé kultury napříč globální společností. Fotbalové prostředí stejně jako jiné sporty nabízí divákům, hráčům a fotbalovým přívržencům silný emocionální náboj, ať už se jedná o radost z vítězství, frustraci z porážky, či vzrušení z napínavých momentů. Z pohledu globální společnosti má fotbal rovněž velmi silný sociální aspekt, jenž utváří ve společnosti své vlastní komunity. Jedná se o tak silná společenství, že v nich dochází k stírání třídních rozdílů. Na hřišti

¹ *The Most Popular Sports In The World*. VEROUTSOS, Eleni. WorldAtlas [online]. 2023, 13.9.2023 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.worldatlas.com/articles/what-are-the-most-popular-sports-in-the-world.html>

² ESIEBO, Andrew. *Street football in Africa: flyovers and floating schools - in pictures*. In: *The Guardian* [online]. 2016 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/cities/gallery/2016/mar/01/street-football-africa-in-pictures>

není podstatné, jaké má člověk společenské postavení, v jakém jezdí autě, nebo jaké náboženství vyznává. Na hřišti záleží pouze na tom, jaké má jedinec dovednosti a kolik je ochoten pro tým obětovat. Obdobně tomu je i u fanoušků příslušných ke konkrétnímu fotbalovému klubu. Tyto komunity se vyznačují především soudržností, identitou, vlastními pravidly, historií, a tradicemi. Fotbalové komunity tak jeví charakteristiky obdobné rodinám, a často jsou tak svými příslušníky i vnímány.

Díky globální popularitě fotbalu lze pozorovat promítání aktuálních změn ve společenských hodnotách, zájmech a činnostech současné společnosti do sportovního prostředí. Jde o tak silný sociální a kulturní fenomén, že překračuje svá historická ohraničení.³ Tato popularita poskytuje „nepředstavitelné“ finanční prostředky, moc a vliv, díky nimž je fotbal vnímán také jako významný politický a ekonomický fenomén. To například dokládají pravidelné politické boje, kampaně a volební skandály či korupce ohledně pořadatelství fotbalového mistrovství světa, jako tomu bylo s udělením pořadatelství Kataru pro rok 2022. *Mezinárodní federace fotbalových asociací* (zkráceně FIFA), jako jedna z největších a mezinárodních sportovních organizací na světě, má v moderním světě na mezinárodním poli silný vliv a odpovědnost. FIFA jako mezinárodní organizace se pohybuje v prostoru, kde dochází k častému prolínání sportu s politikou a jejich vzájemnému ovlivňování. Samotné udělování pořadatelství sportovních akcí pravidelně vyvolává ve společnosti kritické reakce, které vedou k politickým tlakům a diskusím v oblasti etiky, transparentnosti FIFA a ctění lidských práv v zemích, kterým jsou pořadatelství těchto akcí udělována. Fotbal a zejména fotbalové organizace už dnes nelze vnímat jako samostatné entity izolované od světa politiky, hlavně kvůli jejich silnému vlivu na společnost (publikum, fanouškovskou obec) a z toho plynoucí odpovědnosti.

³ SEKOT, Aleš, 2008. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada publishing a.s. ISBN 978-80-247-6300-2. [cit.28-11-2023]. Str. 9

1.1 Vzestup fotbalu ve 20. století

Fotbal se na evropském kontinentě přirozeně vyvíjel a rozšiřoval už od poloviny 19. století, kdy tento sport nabýval na čím dál větší popularitě hlavně mezi průmyslovými dělníky v industriálních oblastech tehdejší Velké Británie. V průběhu druhé poloviny 19. století se fotbal rozšířil i do dalších koutů Evropy a začal postupně narůstat počet kompetitivních týmů po celém kontinentu. Na počátku 20. století už byl fotbal natolik populární po celém evropském kontinentu, že v důsledku postupné profesionalizace fotbalových soutěží v evropských státech bylo potřeba založit mezinárodní organizaci, která by zastřešovala všechny existující soutěže a vystupovala za fotbal jako celek. A tak v roce 1904 vznikla *Mezinárodní federace fotbalových asociací* (FIFA), jejímiž zakládajícími členy byly zástupci fotbalových asociací Belgie, Dánska, Francie, Nizozemska, Španělska, Švédska a Švýcarska, kde měla organizace také své sídlo. Přestože sport samotný pochází z Britských ostrovů, *Britská asociace* se k FIFA přidala až v roce 1911.⁴

V následujících dekádách se fotbal rozšiřoval z Evropy do dalších koutů světa a vzrostl také počet členských asociací, které vstupovaly do mezinárodní organizace FIFA. Postupný rozvoj vyvrcholil v roce 1930, kdy se konalo první oficiální mistrovství světa ve fotbale. Tento mezinárodní turnaj, který se od té doby repetitivně konal každé čtyři roky, byl jedním ze zlomových bodů, kdy fotbal začal dobývat svět sportu. S každým dalším pořádaným turnajem narůstala návštěvnost jednotlivých klání v pořadatelské zemi a stejně tak i poptávka po zpravodajství do zbylých částí světa.

Skutečný zlom pro fotbalový svět nastal v roce 1974, kdy byl brazilský sportovní funkcionář João Havelanche zvolen prezidentem organizace FIFA. Do té doby byla FIFA *de facto* malou organizací, která vlastnila pouze několik kanceláří v Curychu a rozhodně nedisponovala velkými obnosy finančních prostředků. Z určitého pohledu se stále jednalo o amatérskou organizaci, ve které necirkulovalo velké množství peněz a hlavní myšlenkou bylo pouze férové

⁴ GIULIANOTTI, Richard C.; ALEGI, Peter Christopher; JOY, Bernard; ROLLIN, Jack, WEIL, Eric. *History of football*. Online. © 2023 Encyclopædia Britannica, Inc. 1999, 6.12.2023. Dostupné z: <https://www.britannica.com/sports/football-soccer>. [cit. 2023-12-09].

soupeření v tomto sportu. Havelanche spolu se svým blízkým spolupracovníkem Seppem Blatterem měli s rozvojem organizace FIFA velké plány, na které ale organizace neměla finance. A tak FIFA v roce 1976 oficiálně oznámila spolupráci se společností Coca-Cola. Fotbal tak celému světu ukázal moderní koncept sportovního sponzoringu. Na spolupráci s Coca-Colou začaly reagovat další mezinárodní korporace a za nedlouho oznámila spolupráci s FIFA také společnost Adidas. Přirozeně se tak FIFA postupně transformovala na mocnou mezinárodní korporaci, v níž s narůstajícím počtem marketingových spoluprací začaly cirkulovat stále větší obnosy peněz.⁵

K nárůstu globální popularity fotbalu přispěl kromě velkého marketingového boomu v 70. letech rovněž rozvoj moderních technologií. Ve světě se rozšiřovaly čím dál více televizní přenosy, které umožnily fanouškům po celém světě sledovat ta nejprestižnější utkání. Díky velké poptávce po zprostředkování televizních přenosů pro prestižní zápasy získávala na hodnotě i samotná vysílací práva na tyto přenosy. Kombinací sponzorských spoluprací s prestižními světovými značkami a sledovanosti televizních přenosů fotbalových utkání v organizaci FIFA začaly proudit skutečně enormní finanční prostředky. Například za roky 2019-2022 dosahovaly celkové příjmy organizace navzdory pandemii COVID-19 astronomických 7,57 miliard dolarů, z nichž téměř polovinu činí pouze příjmy z vysílacích práv.⁶

1.2 Vliv fotbalu na společnost ve 21. století

Navzdory stále postupující komercializaci fotbalového prostředí plní fotbal ve společnosti velmi významnou socio-kulturní roli, která se projevuje v několika aspektech. Tím základním aspektem je schopnost fotbalu sjednocovat globální společnost, která má díky moderním technologiím možnost sledovat prestižní fotbalová utkání ze všech částí světa v reálném čase. Právě fotbalové prostředí

⁵ *FIFA: Pod povrchem* [online]. I. řada. 1. díl. Daniel Gordon. Netflix, 2023. Dostupné z <https://www.netflix.com/title/80221113>

⁶ *2019-2022 Revenue*. FIFA [online]. 2023 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://publications.fifa.com/en/annual-report-2022/finances/2019-2022-cycle-in-review/2019-2022-revenue/>

překypující širokou škálou emocí totiž poskytuje ideální prostředí pro spojení lidí z různých sociálních, kulturních i ekonomických skupin či vrstev. Mezi lidmi z odlišných koutů společnosti při sledování fotbalových utkání vzniká natolik silné pouto, že dokáže překročit i běžné bariéry.

S tím souvisí také silné sociální vazby mezi fanoušky příslušného klubu a silná identifikace s takovým klubem, kdy se toto klubové prostředí stává nedílnou součástí jejich života. Tito příznivci zpravidla vyvozují svou příslušnost k danému klubu na základě jeho společenské či historické situovanosti, což v praxi znamená příslušnost klubu k určitému městu, městské části, regionu, státu, či náboženství.⁷

Fotbal navíc vytváří výchovné prostředí pro mladou generaci a učí je základním společenským hodnotám. Mladá generace se ve fotbale učí týmové spolupráci, zásadám fair play, sportovní etice a řadě dalších hodnot. Jen v České republice je registrováno téměř 190 tisíc chlapců a dívek do 18 let (2023),⁸ kteří jsou v tomto prostředí vychováni a samotné kluby v České republice investují do výchovných programů, které mohou mít dlouhodobý pozitivní vliv na vyrůstající generaci. Na druhou stranu, ve kvalitativně nižších soutěžích, kde nejsou kluby ani jednotlivé týmy vedeny vzdělanými a profesionálními lidmi, mohou dospívající sportovci zakusit rovněž neférovost, vulgaritu či korupci.

Proces komercializace nejen fotbalu, ale celého světa sportu nasvědčuje skutečnosti, že ekonomický vliv fotbalu je patrný v průmyslu po celém světě. Ať už se jedná o přenosová práva, reklamy, sponzorství, prodeje vstupenek, klubový merchandising a další služby přinášející značné finanční zisky, je zřejmé, že fotbal generuje také množství pracovních míst po celém světě a tím přispívá ke globálnímu ekonomickému růstu.

Dalším aspektem, kterým fotbal ovlivňuje dnešní společnost je narůstající sociální aktivismus ve fotbalovém prostředí, jenž získává v posledních letech ve fotbale čím dál větší prostor i pozornost. Nejen hráči a kluby, ale i fanoušci se

⁷ HANUŠ, Karel. *Sociologické aspekty komercializace fotbalu: nástin problematiky*. Research Gate [online]. 2017 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/320314978_Sociologicke_aspekty_komercializace_fotbalu_nastin_problematiky

⁸ *O fotbalové asociaci* [online]. © 2023 Fotbalová asociace České republiky & eSports.cz, s.r.o. [cit. 29.11.2023]. Dostupné z: <https://www.fotbal.cz/facr/o-facr/p405>

stávají součástí boje za sociální spravedlnost, rovnost a řešení aktuálních společenských problémů. Mimo dnes již běžné charitativní aktivity organizované nejen fotbalovými organizacemi, kluby, ale i řadou hráčů, se v tomto prostředí vyskytují aktivistické kampaně upozorňující na rasovou diskriminaci, podporu LGBTQ+ komunity, klimatické krize, či aktivistické skupiny bojující za fyzické a mentální zdraví vrcholových fotbalistů. Na rozšiřující se sociální aktivismus ve fotbale dnes reaguje i řada fotbalových klubů, které investují do vzdělávacích programů pro své hráče, zaměstnance a fanoušky. Cílem těchto osvětových programů je podpora řešení sociálních otázek, boj proti předsudkům a v neposlední řadě vytváření tolerantnějšího prostředí.

Sociální aktivismus se stává neodmyslitelnou součástí sportovního světa a fotbalové organizace, kluby, i samotní hráči čím dál více využívají svého postavení, aby upozornili na aktuální společenské problémy a přispěli tak k pozitivním změnám v globální společnosti. Aktivismus však může představovat i řadu negativních dopadů a rizik, které z propagace aktivistických kampaní vyplývají. Angažovanost klubů v aktivistických hnutích může vést ke ztrátě neutrality fotbalového prostředí, nátlak na hráče propagující aktivistické myšlenky, nebo ke konfliktům mezi hráči a fanoušky, či fanouškovskými skupinami mezi sebou. Odlišný názor různých fanouškovských skupin na konkrétní společenské otázky tak může být dostatečně silným iniciačním zdrojem pro vznik takových konfliktů.

Je důležité si uvědomit, že sociální aktivismus ve fotbale je velmi komplexní pojem, který zahrnuje celou řadu různých sociálních fenoménů či trendů, které pronikají do tohoto prostředí. V následujících podkapitolách budou některé tyto sociální trendy blíže rozebrány z hlediska jejich pozitivních i negativních dopadů na společnost.

1.3 Promítání dalších sociálních fenoménů do světa fotbalu

Fotbal, jakožto masový sport s obrovským dosahem a globálním vlivem lze považovat jako určité zrcadlo různých společenských či kulturních trendů. Z toho důvodu lze v dnešní době pozorovat neustálé promítání významných sociálních fenoménů do tohoto prostředí, a to jak v pozitivním, tak i negativním slova smyslu.

Nejsilněji promítaným sociálním fenoménem ve fotbale během posledních let je problematika rasismu a diskriminace. Fotbal po celém světě se již po desetiletí potýká s problematikou rasistických či diskriminačních projevů, a to jak přímo od hráčů na hřišti, tak i ze strany fanoušků v ochozech, kteří signalizují různá rasistická gesta či chorály podporující rasovou nesnášenlivost. I dnes ve třetí dekádě 21. století někteří fanoušci stále hučí na hráče tmavé pleti, hází po nich banány a dalšími způsoby dávají najevo své rasistické myšlení. Proti těmto rasistickým projevům však podniká kroky svaz evropských fotbalových asociací (UEFA), zejména prostřednictvím své masivní kampaně s názvem *No to racism*, která je zaměřena na boj s rasismem, intolerancí a xenofobií ve fotbalovém prostředí.⁹ Podobné kampaně v boji proti rasismu a diskriminaci pravidelně organizuje i FIFA, jako například nejaktuálnější kampaň *No discrimination*, prostřednictvím níž FIFA bojuje proti diskriminaci rasové, etnické, sociální, genderové, náboženské, postižených, na základě politického přesvědčení, kvůli majetku nebo sexuální orientaci.¹⁰

⁹ *No to Racism, say UEFA Champions League, UEFA Europa League and UEFA Women's Champions League Teams* [online]. © 1998-2023 UEFA [cit. 29.11.2023]. Dostupné z: <https://www.uefa.com/insideuefa/news/0232-0f8e332fbdfd-0fa4c62d12ec-1000--no-to-racism-say-uefa-champions-league-uefa-europa-league-an/>

¹⁰ *No Discrimination* [online]. © 1994–2023 FIFA [cit.29.11.2023]. dostupné z: <https://www.fifa.com/social-impact/campaigns/no-discrimination>

Obrázek 2: Kampaň *No To Racism* v Lize mistrů ¹²

Dalším silným sociálním fenoménem, který se v posledních letech čím dál více promítá do fotbalového prostředí je hnutí LGBTQ+. Fotbaloví příznivci tak jsou svědky výrazného posunu ve světě fotbalu, pokud jde o přijetí a podporu LGBTQ+ komunity. Mimo nejrůznější propagační kampaně mají na rostoucím přijetí této komunity velký podíl zejména samotné kluby, hráči a realizační týmy. Kluby podporují LGBTQ+ komunitu například udělováním vstupenek pro akce podporující tuto rovnost, či prostřednictvím speciálních edicí dresů s duhovými barvami. K vytváření většího povědomí o LGBTQ+ tématech přispívají také hráči a trenéři, kteří jsou dnes čím dál více otevření ohledně své sexuální orientace.

Obrázek 3: Duhové pásky v Premier League ¹³

¹² Getty Images. *Manchester City fans up in arms after Uefa curtails punishment for CSKA Moscow.* In: The Independent [online]. 2014 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/sport/football/european/manchester-city-fans-up-in-arms-after-uefa-curtailed-punishment-for-cska-moscow-9824581.html>

¹³ *Rainbow Laces: Captain's armbands for campaign are powerful symbols, say Lianne Sanderson and Tom Allen.* Sky Sports [online]. 2020 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z:

Neopomenutelným fenoménem, který je ve fotbalovém prostředí reflektován už od jeho počátku, je náboženství. Toto propojení ztělesňují například samotní fotbaloví fanoušci, kteří často spojují svou náboženskou identitu s vášní pro svůj oblíbený klub. Některé fotbalové kluby tak představují něco víc než pouhý sportovní klub a jsou součástí náboženských komunit, jako je tomu například ve skotském Glasgow, kde existují dva konkurenční kluby se silnou náboženskou identitou, konkrétně Celtic Glasgow (katolíci) a Rangers Glasgow (protestanti). Řada věhlasných fotbalových klubů má navíc v útrobách svých stadionů pro své věřící hráče, zaměstnance a fanoušky zřízené modlitební místnosti, kaple nebo oltáře. Některé fotbalové ligy respektují nejrůznější náboženské svátky, jako například anglická *Premier League*, kde rozhodčí po konzultaci s kluby signalizují v průběhu zápasů přestávky na občerstvení pro hráče postící se v období Ramadánu.¹⁴

Vzhledem ke skutečnosti, jak velkým společenským fenomén fotbal je a jak masivní vliv má na globální společnost, je přirozené, že do tohoto prostředí stále více proniká také politika. V důsledku globalizace jsou fotbalová utkání hojně sledována po celém světě, čímž se stávají pro politiku velice atraktivním prostředím pro prezentaci svých postojů vůči aktuálním politickým otázkám. Prostřednictvím fotbalového prostředí pak tyto postoje získávají mezinárodní pozornost, jako tomu bylo například v rámci rusko-ukrajinského konfliktu. Politické vlivy ve fotbalovém prostředí sahají až k vrcholovým fotbalovým organizacím, jako jsou FIFA či UEFA. Politici na tyto organizace vyvíjí tlak a lobbují za pořadatelství mezinárodních turnajů ve své zemi, čehož se snaží dosáhnout všemožnými způsoby, které často hraničí s korupcí.

Všechny tyto sociální fenomény obohacují fotbalové prostředí o určitou komplexnost a ilustrují, jak tento sport ve skutečnosti reflektuje a zároveň ovlivňuje širší sociokulturní prostředí.

<https://www.skysports.com/football/news/11095/12152533/rainbow-laces-captains-arambands-for-campaign-are-powerful-symbols-say-lianne-sanderson-and-tom-allen>

¹⁴ GARRICK, Omar. *Premier League matches to pause for fasting Muslim players during Ramadan*. The Athletic [online]. 2023 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://theathletic.com/4380489/2023/04/04/premier-league-ramadan-pause/>

2. Fotbal a náboženství

Vztah fotbalu a náboženství je ze společenského hlediska velmi specifický. Jedná se totiž o dva odlišné světy, do nichž jsou promítány obdobné hodnoty a jejich vztah působí na společnost různými způsoby.

Společné působení těchto fenoménů může pozitivně ovlivňovat kulturní spojitost ve společnosti. V zemích jako například státy Jižní Ameriky či na Britských ostrovech je fotbal nejenom sportem, ale zároveň i součástí místní kultury a identity, stejně jako náboženství. Tato kulturní provázanost obou fenoménů umožňuje sdílet určité kulturní hodnoty či symboly, a vytvářet tak ve společnosti pocit jednoty a sounáležitosti. Fotbal a náboženství vyznávají obdobné hodnoty, jako jsou solidarita, týmová práce, vzájemná podpora či disciplína, jejichž sdílení vede k podobným morálním normám v těchto společenstvích. Například slavný anglický klub Southampton FC byl založen členy kostela sv. Marie, a jeho církevní kořeny jsou součástí klubové identity dodnes, o čemž svědčí i klubová přezdívka *The Saints*, tedy svatí.¹⁵

Tento vztah má však i druhou stranu mince. Samotná fotbalová rivalita nebo soutěživost vyvolává každoročně mezi fanoušky soupeřících týmů silné emoce, jež mohou vyústit v násilné konflikty, které známe například z tuzemských fotbalových klání mezi kluby *SK Slavia Praha* a *AC Sparta Praha*, kde pravidelně dochází k vandalizaci stadionů, fyzickým konfliktům mezi rivalskými sektory fanoušků či k používání nebezpečné pyrotechniky. Stejně tak je však historicky dokázáno, že náboženské přesvědčení může být také předmětem konfliktů a napětí nejen mezi určitými skupinami lidí, ale i celými státy.

¹⁵ *The Saints: An Introduction*. Southampton FC [online]. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://www.southamptonfc.com/en/history>

Obrázek 4: Zničené toalety na stadionu po pražském derby ¹⁶

Oba fenomény tak mohou ve společnosti podněcovat různé konflikty či napětí, jejich spojení však může představovat vážné bezpečnostní riziko. Pokud se bude předmět konfliktu dotýkat fotbalového prostředí a zároveň náboženského společenství, lze očekávat, že předmět konfliktu bude pro příslušníky obou společenství osobnější, a následné konflikty budou násilnější.

2.1 Fotbal jako konkurence náboženství

Napříč celou historií fotbalu lze pozorovat vliv různých křesťanských církví na jeho vývoj. Patrné je to zejména u „kolébky fotbalu“ ve Velké Británii. Řada dnes již ikonických klubů jako liverpolský Everton FC, Celtic Glasgow, Glasgow Rangers, nebo již zmiňovaný Southampton FC mají své kořeny spjaté s různými křesťanskými kostely, jejichž členové položili základy těchto klubů.

Fotbal však během 20. století dokázal oslovit lidi z celého světa a dokázal proniknout do nejrůznějších společenských kultur a fotbalu se ve společnosti začalo přezdívat „*religion of the 20th century*“. Na fotbal se začalo nahlížet jako na moderní náboženství, v němž fotbalové kluby vytváří své vlastní fanouškovské komunity ctící podobné hodnoty, jako některé křesťanské církve a další náboženské společnosti. Víkendové zápasy jsou vnímány jako mše a fotbalové

¹⁶ Ohořelé záchody, zdemolované vybavení. V Edenu sčítají škody. Sparta se vyjádřila k dělobuchům. Sport.cz [online]. 2023 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/clanek/fotbal-sparta-odsoudila-delobuchy-hozene-mez-fanousky-slavie-sesivani-scitaji-v-edenu-skody-5013541>

stadiony jako novodobé kostely. Fotbal konkuruje náboženství nejen v rámci morálního, ale také emocionálního napětí pramenícího v pocitu sounáležitosti fanoušků v klubových komunitách, rivalitě a ztotožněním své identity s identitou podporovaného klubu.

Samotnou konkurenceschopnost fotbalového prostředí s náboženstvím z hlediska popularity lze doložit prostřednictvím statistických dat. Pro tyto účely je zde použita statistika průměrné týdenní návštěvnosti kostela a průměrné týdenní návštěvnosti fotbalových utkání v šesti nejvyšších soutěžích v Anglii. Za rok 2022 navštívilo v Anglii kostel průměrně 654 tisíc lidí každý týden.¹⁷ Naproti tomu fotbalová utkání v šesti nejvyšších anglických soutěžích navštívilo v sezóně 2021/2022 průměrně 834 tisíc diváků každý týden.¹⁸

2.2 Náboženské konflikty ve světě fotbalu

Jednu z nejstarších a nejslavnějších fotbalových rivalit ve světě představuje *Old Firm* derby ve skotském Glasgow. Ve městě existují dva fotbalové kluby Celtic Glasgow a Glasgow Rangers soupeřící o nadvládu ve skotské lize po celá desetiletí. Jejich skutečná rivalita nevychází pouze ze soupeření o sportovní úspěchy, nýbrž z náboženské příslušnosti. Celtic Glasgow byl založen a dodnes je považován za katolický fotbalový klub. Konkurenční Rangers Glasgow však vznikl jako tým protestantský. Rivalita mezi těmito kluby má kořeny v historických konfliktech mezi protestanty a katolíky ve Skotsku a Irsku. Fotbalová utkání těchto dvou celků jsou často provázeny vyhrocenými souboji na hrací ploše, násilnými incidenty a napětím na tribunách.

Za nejznámější konflikt obou fanouškovských táborů je považován incident po finále Skotského poháru v roce 1980. Skotská fotbalová asociace povolila oběma finalistům v případě vítězství pochod s trofejí po hřišti v mylné víře, že

¹⁷ CLARK, D. *Average weekly attendance for the Church of England from 2009 to 2022*. [Online]. Statista. 2023, 4.12.2023. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/369080/church-of-england-attendance-by-service-uk/>. [cit. 2024-02-17]./

¹⁸ MALLETT, George. 2021/2022 Attendances: Lower and non-league football biggest winners. *Sports Gazette* [online]. 2022, 25.5.2022 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://sportsgazette.co.uk/2021-2022-football-attendances/>

desetimetrový plot instalovaný okolo hrací plochy diváky zadrží. Na stadionu navíc bylo přítomno pouze několik desítek policistů, jelikož k diváckým výtržnostem dochází zpravidla vně stadionů. Po konfliktu bylo evidováno 100 vážně zraněných a 210 zatčených.¹⁹

Konflikty obou fanouškovských táborů se však neodehrávaly pouze při vzájemných utkáních těchto rivalů. Některé městské čtvrti byly loajální protestantskému Rangers FC, jiné čtvrti naopak konkurenčnímu Celticu. Každý z klubů tak měl svá určitá teritoria, kde nebyli příznivci rivala vítáni. Toto rozdělení Skotské metropole dokládá případ z roku 1995, kdy byl zavražděn šestnáctiletý fanoušek Celticu Mark Scott. Při cestě ze stadionu prošel v šále klubových barev Celticu okolo baru, ve kterém se sdružují příznivci protestantského Rangers. Jeden z příznivců Rangers vyběhl z baru na ulici s nožem a Scottovi podřízl hrdlo.²⁰ Podobný konflikt se odehrál v březnu roku 2021, kdy se po zápase dostal do potyčky příznivec Celticu Kamil Charyszyn s několika příznivci Rangers. Po zápase cestou domů narazil na skupinu příznivců rivala, kteří Charyszyna napadli mačetou a ten na místě zemřel.²¹

Další ukázkou tradiční rivality ve světě fotbalu je srbské derby mezi Crvenou Zvezdou a Partizanem Bělehrad, známé jako „*Věčné derby*“. Soupeření mezi těmito kluby je rovněž motivováno náboženským a politickým přesvědčením. Crvena Zvezda je tradičně spojena s pravoslavnou křesťanskou církví, zatímco Partizan je spojen spíše s ateismem a socialistickými hodnotami. I v tomto derby se vyskytuje silná vlna nenávisti mezi oběma fanouškovskými tábory, ovlivňující bezpečnost ve městě. Nejedná se pouze o samotné utkání těchto klubů, jež často provází používání pyrotechniky, házení předmětů na hrací plochu či fyzické střety

¹⁹ SMILLIE, Liam. *Remembering the 1980 Scottish Cup Final riot that led to the booze ban in all Scottish stadiums*. Glasgow World [online]. 2023, 23.4.2023 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://www.glasgowworld.com/retro/in-pictures-remembering-the-1980-scottish-cup-final-riot-that-led-to-the-booze-ban-in-all-scottish-stadiums-4123771>

²⁰ WALKER, Michael. *Derby Days, Glasgow: The Old Firm*. The Athletic [online]. 2023, 1.3.2023 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://theathletic.com/4259653/2023/03/01/derby-days-glasgow-rangers-celtic/>

²¹ MÍKOVÁ, Eliška. *Děsivá scéna po zápase Rangers. Podřízli fanouška rivala, policie zadržela podezřelého*. CNN Prima News [online]. 2021, 24.3.2021 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/tragicka-dohra-zapasu-mezi-celticem-a-rangers-fanouska-celticu-zabili-macetou-21721>

mezi diváky. Tento antagonismus, stejně jako ve Skotsku, představuje velké bezpečnostní riziko v případě jejího přenesení i mimo stadion.

3. Fotbal a rasismus

Fotbal, jakožto jedna z nejpůvodnějších a nejsledovanějších sportovních aktivit na světě, ztělesňuje univerzální jazyk, který spojuje lidi bez ohledu na jejich kulturní, sociální nebo etnické pozadí. I přes tento potenciál se ale fotbalové prostředí nevyhýbá problémům, které jsou odrazem širších společenských nedostatků, jako je právě rasismus. Tento paradox, tedy schopnost fotbalu spojovat lidi na jedné straně a přítomnost rasismu na druhé straně ukazuje, že sport není izolovaný od společnosti.

Rasismus se do fotbalového prostředí promítá různými způsoby. Může se jednat o rasistické urážky, pokřiky či gesta na stadionech, diskriminační chování vůči fanouškům i hráčům různých etnických skupin, končící až fyzickými útoky. Tyto projevy rasismu nepoškozují pouze jejich adresáty, ale zároveň podkopávají důvěru veřejnosti ve fotbal jako sport a v jeho schopnost sjednocovat společnost prostřednictvím základních principů férovosti, respektu a rovnosti. Hluboké kořeny rasismu ve fotbalovém prostředí lze hledat v historických i současných společenských a kulturních kontextech. Historicky byl fotbal často prostředím, kde se projevovala segregace a diskriminace na základě rasy, barvy pleti a etnického původu.

Bohužel i dnes, ve třetí dekádě 21. století, jsme na fotbalových stadionech stále svědky rasistických projevů, a nadále se tak šíří nenávisť vůči lidem odlišného původu. Přestože řada zemí a mezinárodních fotbalových organizací přijímá různá opatření, nebo financuje globální osvětové kampaně ke zlepšení situace, stále k těmto incidentům na stadionech dochází nejen ze strany fanoušků na tribunách, ale dokonce i mezi hráči na hrací ploše.

Tyto historické a současné společenské a kulturní kontexty hrají významnou roli v rámci formování vztahu mezi rasismem a fotbalem. Proto je důležité porozumět těmto kořenům rasismu ve fotbale, aby bylo možné s těmito projevy efektivně bojovat a vytvářet na fotbalových stadionech inkluzivnější a respektovanější prostředí.

3.1 Vývoj rasismu ve fotbalovém prostředí

Fotbal se od počátku vyvíjel jako sport pracující třídy, do něhož se promítalo aktuální společenské rozpoložení v pozitivním i negativním slova smyslu. Tedy už od svého počátku byl fotbal zrcadlem společnosti, a po několik dekád byly opičí pokřiky a vhadzování banánů na hrací plochu naprosto běžnou součástí fotbalových utkání.

Po druhé světové válce se navíc Anglie potýkala s velkou vlnou imigrace, jež se do roku 1970 vyšplhala na 1,5 milionů imigrantů. Situaci nepomohl ani konzervativní politik té doby Enoch Powell, který predikoval řeky krve jako důsledky tehdejší imigrace. Ta však po roce 1970 nikterak nezpomalovala a do roku 1975 se do Anglie přistěhovalo dalších 83 000 imigrantů z ostatních zemí Commonwealthu. Situace v tehdejší Anglii tak byla velmi napjatá zejména z pohledu konzervativní části společnosti a vzrůstaly silné obavy, kam tato situace ve společnosti povede.²²

V roce 1976 se Anglie rozhodla vzít otázku rasismu a diskriminace ve společnosti do vlastních rukou, když vytvořila komisi pro rasovou rovnost. Tato komise měla za úkol vymáhat antidiskriminační zákony. O deset let později vznikl slavný *Public Order Act 1986*, podle kterého může být osoba, která je shledána vinnou z úmyslného použití urážlivých, výhružných slov nebo chování, které způsobí jiné osobě potíže, potrestána odnětím svobody či pokutou.²³ V návaznosti na tento zákon z roku 1986 byl prostřednictvím zákona *The Football Spectators Act 1989* přijat další trest, a to zákaz vstupu na fotbalové stadiony, který se využívá dodnes.²⁴ Tyto zákony započaly boj s projevy rasismu nejen ve společnosti, ale i na fotbalových stadionech. Do konce tisíciletí byly přijaty ještě další právní předpisy, které dále upravovaly trestání rasistických prohrěšků. Ve fotbalovém prostředí tak došlo k velké revoluci z hlediska rasové a etnické tolerance. Fotbalové prostředí na Britských ostrovech se vlivem velké migrace stalo mnohem

²² *Racism in Football – It's not black and white. Documentary.* CNN News. 2010. [cit.2024-02-22] Dostupné z : https://www.youtube.com/watch?v=8tEviDXNHzs&ab_channel=outis999.

²³ *Public Order Act 1986.* Legislation.gov.uk [online]. 1986, 2.7.2023 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/64>

²⁴ *Football Spectators Act 1989.* Legislation.gov.uk [online]. 1989, 10.11.2022 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/37>

etnicky diverzifikovanějším a díky podporující právní úpravě rovněž tolerantnějším.

Anglická soutěž byla odjakživa absolutním vrcholem tohoto sportu, a kluby z ostatních evropských soutěží tak začaly po vzoru anglických celků také angažovat ve svých týmech hráče různých barev pleti a etnického původu. Výjimkou nebyla ani Česká republika, která od devadesátých let taktéž začala angažovat první hráče jiných etnických původů. Pražská Sparta například angažovala v roce 1991 zambijského Timothyho Mwitwu, Slavia Praha zase o pár let později podepsala Kennedyho Chihuri ze Zimbabwe. Stejně jako tomu bylo v Anglii, i v České republice se strhla vlna nenávisti a rasistických projevů na adresu těchto hráčů. Na přelomu tisíciletí byly na českých fotbalových trávnících k vidění stejné rasistické excesy, které se ještě před pár dekádami pravidelně vyskytovaly v anglických soutěžích. Na fotbalových stadionech běžně zněly rasistické pokřiky, bučení, hučení na hráče tmavé pleti nebo vyhazování banánů na hrací plochu.

V sezóně 2006/2007 se přítomnost rasismu na českých stadionech řešila každé druhé kolo. Jednalo se však zejména o příznivce pražské Sparty, olomoucké Sigmy a ostravského Baníku, tedy tří týmu, kteří český fotbal v té době reprezentovali v Evropě.²⁵ Sparta navíc už v roce 2005 dostala pokutu přes milion korun od Unie Evropských Fotbalových Asociací za opakované rasistické projevy při zápasech Ligy mistrů s Thunem a Ajaxem Amsterdam.²⁶

Přestože v České republice nabyt účinnosti 1. září 2009 zákon č. 198/2009 Sb., zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)²⁷ a trestné činy týkající se rasismu a xenofobie upravuje i § 356 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,²⁸ dodnes se s některými formami rasismu na českých stadionech

²⁵ CHARVÁT, Martin. *Z českého fotbalu se ztrácí rasismus, ale také hráči tmavé pleti*. Český rozhlas [online]. 2012 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sport_fotbal/z-ceskeho-fotbalu-se-ztraci-rasismus-ale-take-hraci-tmave-pleti_201211221046_tjelinkova

²⁶ *Sparta kvůli fanouškům zaplatí další pokutu*. IDNES.CZ [online]. 2005 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/fotbal/pohary/sparta-kvuli-fanouskum-zaplati-dalsi-pokutu.A051111_181819_fot_pohary_rav

²⁷ Zákon č. 198/2009 Sb., zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).

²⁸ § 356 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

setkáváme i přes existující právní legislativu a vyvíjený tlak ze strany *Ligové fotbalové asociace* na vyšší tresty v rámci rasismu.

3.2 Rizikové projevy rasismu ve fotbalovém prostředí

Rasismus je v dnešní době jedním z nejzávažnějších problémů, kterému musí fotbalové prostředí čelit. Jedná se přitom o jev nikterak nový, který lze v tomto sportu pozorovat již několik desetiletí a dodnes se jej nepodařilo zcela vymýtit. Rasistické urážky, gesta a chování jsou stále přítomny na fotbalových stadionech po celém světě, ačkoliv je jejich přítomnost v jakémkoliv prostředí a kontextu absolutně nepřijatelná.

V roce 2020 se do prostředí fotbalu promítl sled událostí z USA, kdy nabralo na síle hnutí *Black Lives Matter* po tragickém incidentu, který se odehrál ve státě Minnesota. Tento incident zahrnoval nepřiměřený zásah policie, který vedl k úmrtí afroamerického občana jménem George Floyd. Tato událost vyvolala ve společnosti rozsáhlou diskusi o rovnosti a spravedlnosti bez ohledu na rasu. Fotbalové organizace se rozhodly podpořit toto hnutí ve svých prestižních soutěžích, včetně anglické nejvyšší ligy, kde hráči před každým zápasem vyjádřili svou solidaritu pokleknutím jako symbolickým gestem proti rasismu. Postupně se však s rozvojem sezóny začaly objevovat názory hráčů, kteří se začali cítit frustrovaní z povinného pokleknutí před každým utkáním. Wilfried Zaha, hráč londýnského týmu *Crystal Palace*, dokonce oznámil, že již nebude poklekávat, protože to považuje za degradující a ponižující. Reakce diváků na tribunách byly rozporuplné, někteří začali hlasitě projevovat svůj nesouhlas pískáním při každém pokleknutí hráčů.²⁹

Za poslední dvě dekády se fotbalové prostředí stalo arénou pro řadu rasistických incidentů přímo na hrací ploše. Jména světově známých hráčů se stala synonymem pro tyto nepřijatelné projevy, zahrnují incidenty, jako byly

²⁹ INGLE, Sean. *Wilfried Zaha declares he will stop taking a knee and instead 'stand tall'*. *The Guardian* [online]. 2021 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/football/2021/feb/18/wilfried-zaha-declares-he-will-stop-taking-a-knee-crystal-palace>

například případy z anglické ligy mezi liverpoolským Luizem Suarézem a Patricem Evrou z Manchesteru v roce 2012, kdy měl Suaréz Evru rasisticky urážet přímo na hrací ploše,³⁰ nebo John Terry z londýnské Chelsea, který takto urážel Antona Ferdinanda v roce 2011.³¹ Oba tyto incidenty se odehrály přímo na hrací ploše a oba fotbalisté byli potrestáni několikazápasovými tresty. Přesto však existuje celá řada podobných případů a obvinění z rasismu přímo na hrací ploše, které končí bez náležitých důkazů a přijatelných sankcí. Ačkoliv se může zdát sankcionování těchto prostředků jako klíčové, skutečným problémem je dopad, který tyto události mají na vnímání hráčů samotných a jejich vliv na fotbalové fanoušky.

Hlavní riziko tkví v tom, že tito hráči, kteří jsou obdivováni nejen mladými, ale i staršími generacemi po celém světě, jsou spojováni s těmito nenávisnými projevy, což vytváří negativní obraz fotbalového prostředí jako takového a dochází tak k dalšímu promování rasistických myšlenek. Tyto kontroverze totiž mohou výrazně ovlivňovat postoje jejich fanoušků, čímž přispívají k další normalizaci rasismu ve fotbale.

Dalším projevem rasismu, kterého jsme na stadionech svědky, jsou pokřiky a gesta fanoušků adresovaných převážně hráčům tmavé barvy pleti, které se projevují zejména bučením či hučením při každém kontaktu s míčem, vhazováním předmětů na hrací plochu či oslavou nedovolených zákroků spáchaných na tyto hráče. Tyto projevy nenávisti a diskriminace nemají dopad pouze na samotné hráče, kteří jsou cílem těchto útoků. Rasismus na tribunách může ovlivňovat i celé fotbalové komunity a může vést k vážným následkům pro společnost jako takovou. Fotbalová utkání často navštěvují i děti a příslušníci dospívající generace, kteří jsou těmito rasistickými excesy bezprostředně ovlivňováni, nebo se s nimi mohou dokonce ztotožnit. Jako příklad takového ovlivnění mladé generace rasistickými projevy na stadionech lze uvést působení Sparty Praha ve skupinové fázi Evropské ligy na podzim roku 2021. Sparta na začátku sezóny odehrála na svém

³⁰ *Liverpool striker Luis Suarez handed eight-match FA ban*. BBC Sport [online]. 2011 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/sport/football/16186556>

³¹ *On this day in 2012: John Terry found guilty of racially abusing Anton Ferdinand*. The Independent [online]. 2023 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/sport/football/john-terry-football-association-anton-ferdinand-premier-league-england-b2419254.html>

stadionu kvalifikaci Ligy mistrů s Monakem, během kterého došlo k rasistickým pokřikům ze strany spartánských fanoušků na adresu monackého hráče Auréliena Tchouaméniho. Sparta jako trest za tento prohřešek musela uzavřít stadion na úvodní zápas Evropské ligy, do níž se kvalifikovala po neúspěšné kvalifikaci o Ligu mistrů. Sparta následně dostala od UEFA povolení zaplnit polovinu uzavřeného stadionu dětmi ve věku od 6 do 14 let s doprovodem. Během utkání však navzdory převážně dětskému publiku bylo slyšet občasné bučení na hráče Rangers při kontaktu s míčem. I přes velkou vlnu nevole, kterou toto počínání fanoušků během zápasu vyvolalo v Británii, UEFA během svého šetření rasismus neprokázala a nijak český celek nepenalizovala.³²

Rozhodně však tyto projevy postrádaly jakoukoliv úctu či respekt k soupeři, kterému by měly být děti při návštěvě fotbalových utkání vedeny. Závažnějším případem v rámci rasistických projevů od dětského publika je situace z října roku 2023 ze španělské nejvyšší soutěže. Jednalo se o utkání mezi kluby FC Sevilla a Realem Madrid, kdy byl během zápasu útočník hostujícího Madridu Vinicius Junior již poněkolikáté za poslední dvě sezóny ve Španělsku terčem rasistický pokřiků. Říjnová situace však byla výjimečná v tom, že opičí gesta na adresu fotbalisty pocházela od dětského diváka na tribuně.³³

Z těchto případů je patrné, jak velké riziko pro společnost obecně rasismus představuje. Právě dospívající generace je totiž velmi zranitelná a snadno ovlivnitelná různými rasistickými a radikálními ideologiemi a dokud se budou tyto nežádoucí zvyklosti na fotbalových stadionech dědit z generace na generaci, nebude možné tento jev i přes veškerou snahu fotbalových institucí úplně eliminovat.

³² *Praha má vážný problém s rasismem, děti bučely na Glenu.* Lidovky.cz [online]. 2021 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/sport/fotbal/praha-ma-vazny-problem-s-rasismem-deti-bucely-na-glena-kamaruv-pravnik-si-opet-stezoval-na-cechy.A210930_223835_In-sport-fotbal_rkj

³³ *Vinicius Júnior znova obětí rasismu. Tentokrát to bylo dítě, smutní.* Sport.cz [online]. 2023 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/clanek/fotbal-la-liga-vinicius-junior-znova-obeti-rasismu-tentokrat-to-bylo-dite-smutni-5015145>

3.3 Aktuální přístup fotbalových institucí k rasismu

Fotbalové instituce se v poslední době stále více zaměřují na problematiku rasismu v tomto sportu. Hlavním důvodem tohoto zájmu je snaha o udržení pozitivní image a reputace fotbalu jakožto populárního a univerzálního sportu pro všechny. Rasismus je tak velkou hrozbou nejen pro pověst fotbalového prostředí, ale může se promítnout i na jeho atraktivitu z hlediska divácké popularity, zájmu médií či sponzorů.

Nad rámec své obecné image se navíc fotbalové instituce zavazují k dodržování zásad fair play, tolerance a respektu. Tyto hodnoty jsou považovány za základní principy světa sportu a rasistické projevy jsou s těmito hodnotami v naprostém rozporu. Fotbal se navíc často projevuje jako inkluzivní prostředí pro všechny bez ohledu na rasu, barvu pleti či etnický původ. Z toho důvodu vyvíjejí národní i mezinárodní fotbalové organizace různé aktivity v rámci opatření či propagačních kampaní, za účelem boje s rasismem a diskriminací v tomto prostředí.

Mezinárodní organizace FIFA, jako největší fotbalová instituce ve světě fotbalu tak pravidelně vyvíjí různé kampaně, ve kterých se snaží využít vliv a popularitu svého sportu k pozitivnímu ovlivňování globální společnosti v otázkách lidských práv a diskriminace. Nejnovějším projektem, který FIFA spustila u příležitosti fotbalového mistrovství světa v Kataru v roce 2022 nese název *No Discrimination*. Tato kampaň vznikla ve spolupráci se *Světovou zdravotnickou organizací* s cílem zvýšit ve společnosti povědomí o tom, jak devastující dopady může takové diskriminační chování mít a zcela jej vymýtit z fotbalového prostředí. Kampaň byla promována během všech utkání šampionátu a také na sociálních sítích.³⁴

Podobně se v boji s rasismem angažuje také evropská UEFA, která už několik let aktivně propaguje osvětovou kampaň s názvem *No to racism*. Kampaň byla poprvé spuštěna v roce 2013 a od té doby je aktivně propagována ve všech

³⁴ *No Discrimination: About the campaign*. Inside FIFA [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.fifa.com/social-impact/campaigns/no-discrimination/about-the-campaign>. [cit. 2024-02-19].

evropských soutěžích, které UEFA zaštiťuje. Kampaň zahrnuje reklamní spoty s fotbalovými hvězdami šířícími tuto zprávu ve všech médiích vlastnících vysílací práva na tyto evropské soutěže. Kapitáni týmu nosí na ramenou pásky s heslem *No to racism* a na všech stadionech pořádajících tato utkání jsou rozmístěny transparenty s tímto heslem. Téhož roku navíc UEFA revidovala svůj disciplinární řád, který obsahuje přísnější tresty za rasistické prohřešky.³⁵

Mimo mezinárodní organizace se snaží s rasismem dlouhodobě bojovat také fotbalové instituce na národní úrovni. Důkazem toho byl kongres UEFA v roce 2013 na němž se členské národní organizace zavázaly bojovat proti rasismu. Jednou z členských organizací je také česká národní organizace FAČR, která, na základě svých členství v organizacích UEFA i FIFA, s těmito organizacemi spolupracuje v oblasti již zmíněných projektů a kampaní zabývajících se problematikou rasismu a diskriminace. FAČR navíc pravidelně novelizuje svůj disciplinární řád za účelem posílení sankcí v případě rasistických projevů. To zahrnuje především délky trestů, zpřísnění podmínek pro udělení finančních pokut a jejich výši.³⁶

Fotbalové instituce po celém světě dnes zaujímají pevný a nekompromisní postoj vůči všem formám rasismu a diskriminace ve sportu. Aktivně se angažují v boji proti rasistickým projevům a diskriminaci na fotbalových stadionech i mimo něj. Úplné vymýcení rasismu a diskriminace je pravděpodobně stále během na dlouhou trať. Mezinárodní spolupráce fotbalových organizací po celém světě, osvětové kampaně a přísné penalizování takových prohřešků může k tomuto cíli výrazně přispět, nebo přinejmenším takové projevy ve fotbalovém prostředí co nejvíce omezit.

³⁵ *UEFA says No to Racism: About the campaign.*. UEFA.com [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/news/0254-0d7efc2ee434-29566eccd8a0-1000--uefa-says-no-to-racism/>. [cit. 2024-02-19].

4. Fotbal a LGBTQ+

LGBTQ+ komunity představují v dnešní společnosti stále poměrně nový fenomén, který se začal formovat ve spojených státech od 70. a 80. let 20. století po násilných demonstracích ve Stonewall v newyorské Greenwich.³⁷ Tyto hromadné nepokoje jsou dodnes považovány za počátek moderního homosexuální hnutí ve světě. Emoce navíc vzbuzovalo i souhrnné označování příslušníků této komunity jako homosexuálních. Na to zareagovala *Americká Psychologická Asociace*, která v roce 1989 přijala směrnice upravující terminologii v oblasti sexuální orientace. Nově se tak začaly používat termíny gay, lesbický, bisexuální, transsexuální a queer.³⁸ Na základě těchto terminologických úprav se tak pro toto homosexuální hnutí začala používat obecná zkratka LGBTQ+.

Tato komunita se v následných dekádách neustále rozšiřovala a nabývala stále většího vlivu, který hnutí využilo zejména na boj za rovnoprávnost a proti diskriminaci homosexuality. S rostoucí komunitou hnutí vyvíjelo čím dál větší tlak na vládní organizace po celém světě, což mělo za následek například legalizaci stejnopohlavního manželství ve všech padesáti státech Spojených Států Amerických v roce 2015.³⁹

Přestože Fotbal a LGBTQ+ komunita sdílí podobné hodnoty jako rovnoprávnost, respekt či boj proti diskriminaci, od počátku formování tohoto hnutí byla tato komunita spíše periférií nežli centrem pozornosti ve fotbalovém prostředí. Důvod pro to může být tradiční vnímání fotbalu jakožto silného, maskulinního prostředí spojovaného především s mužskou populací. Ve druhé dekádě však nastal velký přelom ve vnímání fotbalového prostředí. Ve spojitosti s boji za genderovou rovnoprávnost ve světě začal být vyvíjen tlak na stejné podmínky i v mužském a ženském fotbalovém prostředí, stejně jako boj za rovné podmínky

³⁷ LEMMEY, Huw. *This article is more than 3 years old Party and protest: the radical history of gay liberation, Stonewall and Pride*. The Guardian [online]. 2020 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/25/party-and-protest-lgbtq-radical-history-gay-liberation-stonewall-pride>

³⁸ *Avoiding Heterosexual Bias in Language*. American Psychological Association [online]. 1991 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.apa.org/pi/lgbt/resources/language>

³⁹ CHAPPEL, Bill. *Supreme Court Declares Same-Sex Marriage Legal In All 50 States*. NPR news [online]. 2015 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2015/06/26/417717613/supreme-court-rules-all-states-must-allow-same-sex-marriages>

bez ohledu na sexuální orientaci. Například UEFA na základě tohoto tlaku ze strany společnosti rozjela v roce 2017 velkou kampaň *#EqualGame*, která kromě rasismu a diskriminace cílí též na problematiku homofobie a dalších forem intolerance ve fotbalovém prostředí.⁴⁰

Aktivity v rámci LGBTQ+ komunity jsou dnes vnímány jako populární sociologický trend ve společnosti a díky tomu se její myšlenky a propagace čím dál více promítají do fotbalového prostředí. Cíle tohoto hnutí, ať už se jedná o boj s homofóbií či transfóbií, totiž úzce souvisí se snahou fotbalových institucí vytvořit inkluzivní prostředí na fotbalových stadionech i mimo ně. Rostoucí vztah těchto dvou fenoménů tak naznačuje pozitivní vývoj směrem k většímu porozumění, respektu a integraci v rámci tohoto sportu.

4.1 Aktivita fotbalového prostředí v rámci LGBTQ+ komunity

Aktivita fotbalových institucí v rámci LGBTQ+ komunity představuje důležitý aspekt v boji za rovnost a eliminaci diskriminace ve fotbalovém prostředí. Tyto instituce se stávají klíčovými aktéry v procesu podpory a ochrany práv svých hráčů, trenérů, zaměstnanců a fanoušků z řad LGBTQ+ komunity.

První globální kampaň v rámci propagace LGBTQ+ komunity a šíření jejich myšlenek spustila organizace UEFA v roce 2017 s názvem *#EqualGame*. Tato kampaň podporuje zásady rovnosti, tolerance a nově také otázky týkající se LGBTQ+ komunity. UEFA se tak snaží zvýšit ve společnosti povědomí o problematice diskriminace na základě sexuální orientace. Každoročně se tento program navíc účastní různých akcí a událostí, jako je například červnový *Pride Month*, který oslavuje LGBTQ+ komunitu a její úspěchy v rámci boje za genderovou rovnost. Během tohoto měsíce tak UEFA například rozmístila duhovou vlajku během úvodní ceremonie zahajující Mistrovství Evropy žen.⁴¹

⁴⁰ *#EqualGame – Football is open to everyone*. UEFA.com [online]. 2018 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.uefa.com/insideuefa/news/024c-0f8e66b06174-f9e979d2ddf1-1000--equalgame-football-is-open-to-everyone/>

⁴¹ *UEFA's long-term commitment to support the LGBTQI+ community*. UEFA.com [online]. 2022 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.uefa.com/returntoplay/news/0277-158b7fbc22f2-258998716c10-1000--uefa-s-long-term-commitment-to-support-the-lgbtqi-community/>

Velkou roli hrál *Pride Month* také v rámci fotbalové organizace FIFA. Během tohoto měsíce v roce 2021 vyvěsila FIFA ve svém sídle v Curychu duhovou vlajku poprvé za 117 let své dlouhé historie. Tím se FIFA oficiálně přihlásila k propagaci LGBTQ+ komunity. Na základě toho potom FIFA začala pracovat i na podmínkách pro pořádání fotbalového mistrovství světa v Kataru v roce 2022. V rámci turnaje FIFA proškolila všechny své pracovníky včetně soukromých i veřejných bezpečnostních složek o tom, jak se vyvarovat diskriminačního jednání. K tomu zavedla na stadionech kamerové a zvukové systémy pro identifikaci a řešení případů homo-, bi-, či transfobie a dalších diskriminačních praktik na stadionech.⁴²

Další fotbalovou institucí, která aktivně podporuje tuto komunitu je anglická *Premier League*. Tato nejvyšší fotbalová soutěž v Anglii, která je často fotbalovou veřejností označována za nejlepší fotbalovou soutěž na světě, také aktivně podporuje LGBTQ+ komunitu. Nejnovější aktivitou v tomto směru byla *Rainbow Laces campaign* v prosinci roku 2023.⁴³ Během této kampaně byly na fotbalových stadionech této soutěže instalovány rohové praporky v duhových barvách, stejně jako kapitánské pásky, nebo střídací tabule. Někteří hráči dokonce užívali ve svých kopačkách duhové tkaničky.

Obrázek 5: Kampaň *Rainbow laces* před utkáním *Premier League* ⁴⁴

⁴² *FIFA celebrates Pride Month*. Inside FIFA [online]. 2022 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.fifa.com/news/fifa-celebrates-pride-month>

⁴³ *Rainbow Laces*. Premier League [online]. 2023 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.premierleague.com/footballandcommunity/RainbowLaces>

⁴⁴ Getty Images. *Hundreds of thousands across social media react angrily to Premier League LGBT campaign*. CNN Sports News [online]. 2023 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2019/12/19/sport/lgbt-premier-league-social-intl-spt/index.html>

Anglická soutěž se v této problematice angažuje již delší dobu, a i v minulých sezónách byly podobné symboly na anglických trávnících k vidění. Kromě duhových kapitánských pásek či duhového vzoru na hracích míčích nosili hráči v soutěžních utkání dresy s duhovými čísly a jmény na zádech.

Uvedené příklady, kdy fotbalové instituce dnes již hojně podporují práva LGBTQ+ komunity, jsou důkazem toho, jak důležitým nástrojem mohou populární fenomény jako právě fotbal být pro popularizaci aktuálních společenských témat a jejich normalizaci v různých kulturách po celém světě.

4.2 Konflikty s LGBTQ+ komunitou ve fotbalovém prostředí

Přílišná popularizace tohoto trendu ve fotbalovém prostředí však může mít v některých případech i naprosto opačný účinek. Fotbal totiž může být pro lidi také určitým útočištěm, ve kterém mohou na čas hodit okolní svět za hlavu a nechat se unášet na vlně emocí a radosti ze hry, které fotbalová utkání nabízí. Zpravidla se jedná spíše o konzervativní jedince, kteří nesou tyto progresivní změny ve společnosti často nelibě a od fotbalového prostředí očekávají určitou formu odpočinku od těchto témat. V konzervativních kulturách je fotbal jako jiné sporty vnímán jako neutrální a apolitické prostředí, ve kterém by se tyto společenské trendy a názory neměly propagovat. To může v těchto společenstvích vyvolávat pocit agresivní a násilné snahy o změnu tradičních postojů a přesvědčení, jež může společnost ve výsledku spíše polarizovat a radikalizovat nežli spojovat.

Jako příklad situace, kdy konzervativní společnost nepřijme propagaci progresivních společenských témat, lze uvést případ gruzínského fotbalového reprezentanta Gurama Kashii, který hraje nejvyšší nizozemskou fotbalovou soutěž za SBV Vitesse. Kashia se v roce 2017 během soutěžního utkání v nizozemské lize rozhodl připojit ke kapitánům ostatních klubů tamní soutěže a nastupoval k utkáním s duhovou kapitánskou páskou, čímž chtěli hráči vyjádřit svou podporu LGBTQ+ komunitě. To vyvolalo silné emoce v jeho domovské Gruzii, kde je

společnost stále vůči této komunitě poměrně odmítavá. Část zdejší populace dokonce volala po tom, aby byl Kashia vyloučen z národního týmu.⁴⁵

Dalším takovým příkladem je mistrovství světa v Kataru 2022, před jehož zahájením se dostaly do konfliktu národní asociace evropských zemí v čele s Anglií, Německem a Nizozemskem, které měly v úmyslu do utkání vyslat kapitány svých reprezentací s duhovou páskou na rameni.⁴⁶ Katar před turnajem na sociálních sítích jasně deklaroval, že vítá na turnaji návštěvníky všech náboženských vyznání, etnických původů, rasy i sexuální orientace. Zároveň však v Kataru platí přísné zákony týkající se sexuality, podle kterých je homosexuální aktivita považována za trestný čin. Z toho důvodu se pořadatelské zemi nelíbil plán evropských asociací ohledně duhových pásek a do incidentu se tak musela zapojit i samotná FIFA. FIFA která otevřeně podporuje LGBTQ+ komunitu se však v tomto konfliktu zastala Kataru jako pořádající země a evropským asociacím navíc pohrozila sankcemi za neuposlechnutí jejích pokynů.

Oba fenomény se spolu střetli také v českém fotbalovém prostředí v roce 2023. Český reprezentant a tehdejší hráč AC Sparta Praha Jakub Jankto na svých sociálních sítích zveřejnil videem svůj coming out a otevřeně oznámil svou homosexuální orientaci. Toto oznámení vzbudilo zájem nejen českých, ale i zahraničních médií. Mužskému fotbalovému prostředí je i v dnešní společnosti stále připisována určitá heteronormativita, a coming outy jsou u fotbalistů na té nejvyšší profesionální úrovni stále velmi vzácné. Janktovo oznámení tak může být vnímáno jako prolomení určitého tabu ve fotbalovém prostředí, které může dodat odvahu i dalším fotbalistům, kteří svou homosexualitu ve fotbalovém prostředí nadále skrývají.

⁴⁵ *#EqualGame – Football is open to everyone*. UEFA.com [online]. 2018 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.uefa.com/insideuefa/news/024c-0f8e66b06174-f9e979d2ddf1-1000--equalgame-football-is-open-to-everyone/>

⁴⁶ *Duhové pásky v Kataru nebudou. Asociace po výhrůžkách ze strany FIFA ustoupily*. Sport News 24 [online]. 2022 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: https://www.sports24.cz/duhove-pasky-v-kataru-nebudou-asociace-po-vyhruzkach-ze-strany-fifa-ustoupily/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#

Obrázek 6: *Janktův coming out na sociálních sítích* ⁴⁷

Je však otázkou, zda příklad Jakuba Jankta bude skutečně motivující pro další fotbalisty tající svou sexuální orientací. Tento případ totiž zároveň ukázal, jaký poprask taková zpráva ve fotbalovém prostředí spustí i ve třetí dekádě 21. století. Pro další fotbalisty v podobné situaci tak může být tato mediální pozornost spíše odrazující, jelikož dokazuje, že fotbalové prostředí stále není natolik progresivní, aby v něm byla heterosexuality a homosexualita vnímána totožně.

Je důležité si také uvědomit, že vnímání propagace LGBTQ+ komunity ve fotbale a její dopady na společnost jsou velmi subjektivní a mohou se tak lišit i v závislosti na kultuře a regionu, ve kterém je tato komunita propagována. Pokud totiž nebudou fotbalové instituce po celém světě respektovat místní kulturu a hodnoty během těchto kampaní, vzniká tím riziko ostrakizace LGBTQ+ komunity namísto její integrace v takové kultuře.

⁴⁷ *I no longer want to hide': Jakub Jankto, Czech international, comes out as gay.* The Guardian [online]. 2023 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/football/2023/feb/13/jakub-jankto-czech-footballer-comes-out-as-gay>

5. Fotbal a politika

Od svého vzniku se fotbal postupným vývojem stal jedním z nejpobulárnějších a nevjýznamnějších sportů na světě. Dnes už jeho vliv sahá daleko za hranice prostého sportovního dění, mimo jiné i do politiky. Přestože se jedná o dvě zdánlivě oddělené sféry ve společnosti, neustále se spolu prolínají a ovlivňují jeden druhého.

První, co je třeba pochopit, je skutečnost, že fotbal už dnes není pouze sportem. Jedná se o fenomén, který překračuje hranice kultur, jazyků i národností. Stává se tak komplexní platformou pro vyjádření sociálních, kulturních i politických aspektů společnosti. Politika je na druhou stranu důležitým prvem z hlediska organizace a správy společnosti, který ovlivňuje rozhodování a směřování národů a komunit.

Fotbal a politika se navzájem ovlivňují na několika úrovních. Národní týmy ve fotbale dnes reprezentují své země nejen na hřišti, ale i mimo něj, což dává politikům možnost k propagaci národní identity a zájmů. Stejně tak fotbalové události, jako jsou mistrovství světa nebo evropské soutěže, mají širší geopolitické důsledky a mohou tak ovlivnit vnímání různých zemí a regionů ve světě. I historicky byl fotbal využíván politickými režimy k propagaci ideologických myšlenek. Fotbal byl už v minulém století skvělým prostředím k praktikování propagandy pro manipulaci s masami a posílení moci politických režimů. Dnes je politizace fotbalového prostředí stále přítomna, ať už prostřednictvím gest hráčů během utkání, vyjádření klubů na sociálních sítích, nebo politických debat na téma pořadatelství velkých fotbalových akcí.

Ohledně politizace fotbalového prostředí však stále zůstávají nejasnosti. Ve společnosti se stále vede spor o to, zda by měl být fotbal jako sport apolitickým prostředím zcela odděleným od politických záležitostí či nikoliv. Na jedné straně lze na fotbal nahlížet jako na sportovní aktivitu, která je provozována primárně pro zprostředkování jednoty a radosti ze hry. Na druhou stranu má však fotbal, zejména díky svému vlivu, velký potenciál pro uskutečnění sociálních změn a prosazování lidských práv ve společnosti.

5.1 Sports washing

Sports washing je fenomén, který se nejen ve fotbalovém, ale obecně ve sportovním prostředí vyskytuje již řadu let. Jedná se o strategii, která může být využita určitými zeměmi, organizacemi, či jednotlivci k odvedení pozornosti od problematických politických a sociálních situací v jejich prostředí tím, že investují do sportovních organizací, jejich akcí či infrastruktury. Řada různých politických režimů tento fenomén využívá ve snaze o získání pozitivního obrazu a reputace prostřednictvím sportu.

V kontextu fotbalového prostředí se *sports washing* projevuje zejména tím, že některé země, u kterých existují pochybnosti či obvinění z porušování základních lidských práv a svobod, investují velké finanční prostředky do fotbalových klubů či soutěží nejen ve svém státě, ale i v zahraničí. Jako příklad této situace lze uvést angažování Saudské Arábie ve fotbalovém prostředí posledních let. Saudská Arábie je dlouhodobě kritizována za nerespektování lidských práv ve svém státě. Ať se jedná o soudní tělesné tresty jako bičování, práva žen a dívek, práva migrantů, či práva LGBTQ+ osob, jelikož homosexualita je v Saudské Arábii zakázána a její propagace právně vymahatelná.⁴⁸ Na základě všech těchto pochybností ohledně lidských práv v Saudské Arábii není překvapivé, že se tato země snaží různými způsoby vylepšit svůj mediální obraz a pověst vůči globální společnosti.

Jako jeden z nástrojů, kterými se snaží Saudská Arábie vylepšit svou image, jsou velké investice do fotbalového prostředí. Po globální pandemii COVID-19 začali představitelé tamních fotbalových klubů vyvíjet aktivity v rámci popularizace své nejvyšší fotbalové soutěže *Saudi Pro League* a zvyšování její konkurenceschopnosti. Hlavním aspektem zvýšení kvality soutěže a její popularity se stalo angažování velkých fotbalových hvězd z evropských soutěží za astronomické částky, které tyto hvězdy měly motivovat pro přestup do zdejší soutěže. Do nejvyšší saudsko-arabské soutěže tak začaly přestupovat fotbalové hvězdy, jako například Cristiano Ronaldo, Karim Benzema nebo Neymar. Za svou

⁴⁸ *Stav lidských práv v Saudské Arábii v roce 2020*. Amnesty International [online]. 2021 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5076/stav-lidskych-prav-v-saudske-arabii-v-roce-2020>

individuální kvalitu, kterou do soutěže přináší ve spojení s jejich popularitou jsou navíc tito hráči štědře odměňováni takovými platy, kterým nejsou schopny konkurovat ani ty největší evropské kluby. Všichni výše zmínění fotbalisté si v této soutěži ročně přijdou na více než 3,5 miliardy korun a mohou tak motivovat i další hráče z nejlepších evropských soutěží pro angažmá v Saudské Arábii.⁴⁹ Kromě investic do saudsko-arabské soutěže se začali představitelé této země zajímat o fotbalové dění přímo v evropských soutěžích. V roce 2021 se většinovým vlastníkem anglického Newcastle United stal saudskoarabský státní investiční fond, jehož předsedou je korunní princ Mohammed bin Salman bin Abdulaziz Al Saud, který je zároveň také premiérem Saudské Arábie.⁵⁰

V případě Saudské Arábie je tak skutečně zřetelná snaha o co největší spojení jejího jména s fotbalovým prostředím a investicemi do světa sportu, namísto jejího spojování s porušováním lidských práv a svobod v tamní společnosti, což na mezinárodním poli vrhá na tuto zem špatný stín.

Dalším možným příkladem sports washingu ve fotbalovém prostředí je pořádání velkých fotbalových akcí jako mistrovství světa, které obecně přináší pořádající zemi velkou mezinárodní pozornost a prestiž. Pořádání těchto akcí často souvisí i s investicemi do infrastruktury, dopravy a turistických center, které jsou prezentovány jako symbol modernizace a rozvoje dané země. Tyto události navíc přitahují statisíce fanoušků ze všech koutů světa a jsou tak ideální platformou pro prezentaci pozitivního obrazu své země. Avšak za fasády těchto pozitivních vjemů mohou být kontroverzní politické režimy, porušující lidská práva a páchající zločiny proti lidskosti.

Příkladem tohoto způsobu sports washingu v moderních dějinách lze uvést pořádání mistrovství světa v roce 1978 v Argentině. V Argentině roku 1976 proběhl velký státní převrat, během kterého vojenská junta svrhla tamní demokraticky

⁴⁹ JABBAR, Hasir. *The 10 highest-paid players in Saudi Arabia*. Sport Bible [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.sportbible.com/football/saudi-pro-league/eaafc-24-saudi-pro-league-cristiano-ronaldo-ratings-227355-20230829>

⁵⁰ ALENCAR, Mauricio. *Who owns Newcastle United now? How much did PIF pay Mike Ashley in 2021?* City A.M. [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.cityam.com/who-owns-newcastle-united-now-how-much-did-pif-pay-mike-ashley-in-2021/>

zvolenou vládu.⁵¹ Pořádání největší fotbalové akce na světě v této zemi pouhé dva roky po tomto politickém převratu tak vzbuzovalo podobný dojem, jako pořádání olympijských her v Berlíně roku 1936. FIFA se udělením tohoto pořadatelství snažila dát najevo, že je skutečně apolitická a nechce se vměšovat do politických záležitosti pořadatelských zemí. Ve skutečnosti však vypočítavý vojenský režim využil tento šampionát pro vlastní propagaci a organizace FIFA se ve skutečnosti stala podporovatelem tohoto násilného režimu.

Sports washing představuje ve světě stále velký problém. Historicky se sport opakovaně dostával do rukou vypočítavých autoritářských režimů, které využívaly jeho popularitu k zastírání svých pochybných praktik. Důvodem, proč tato pořadatelství velkých sportovních akcí, jako jsou olympijské hry nebo fotbalové mistrovství světa, úspěšně získávaly takové režimy, je především historické přesvědčení, že sport a politika jsou oddělené sféry, které by neměly být spojovány. Toto tvrzení však nelze podpořit, pokud není respektováno oběma sférami zároveň. Proto pokud autoritářské politické režimy využívají sportovní akce ke sports washingu, fotbalové organizace by měly využít svůj vliv k boji proti těmto režimům, a ne k jejich propagaci.

5.2 Vliv rusko-ukrajinského konfliktu na fotbalové prostředí

Z oblasti politiky se do fotbalového prostředí začal silně promítat rusko-ukrajinský konflikt, který započal v únoru 2022 invazí ruských ozbrojených sil na území Ukrajiny. Tento konflikt se do fotbalového prostředí promítl zejména v kontextu mezinárodních soutěží. Po vzoru *Organizace spojených národů* i fotbalové organizace FIFA a UEFA odsoudily ruskou invazi na Ukrajinu a rozhodly se suspendovat ruské fotbalové kluby i národní týmy ze všech soutěží pod záštitou obou organizací.⁵²

⁵¹ FROMMER, Frederick J. *The World Cup that left human rights behind. The Washington Post* [online]. 2022 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/sports/2022/12/15/1978-world-cup-argentina/>

⁵² *FIFA/UEFA suspend Russian clubs and national teams from all competitions. Inside FIFA* [online]. 2022 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.fifa.com/tournaments/mens/worldcup/qatar2022/media-releases/fifa-uefa-suspend-russian-clubs-and-national-teams-from-all-competitions>

Všechny ruské fotbalové kluby tak byly vyloučeny z kvalifikace evropských soutěží jako je *Liga mistrů* či *Evropská liga* pořádaných každoročně organizací UEFA. Stejně tak ruská fotbalová reprezentace byla vyloučena z kvalifikace o mistrovství Evropy 2024 v Německu. Podobně se zachovala i organizace FIFA, která vyloučila Rusko z kvalifikace o mistrovství světa 2022 v Kataru i přesto, že Rusko již odehrálo celou kvalifikační skupinu a od turnaje je dělil poslední dvojzápas s Polskem.

FIFA navíc povolila všem zahraničním hráčům ruských a ukrajinských fotbalových soutěží, za účelem jejich ochrany, přerušit své smlouvy v tamních klubech, aby mohli opustit toto nebezpečné území a hledat nové angažmá.⁵³

Rusko-ukrajinský konflikt měl ale vliv i na některé kluby ze zemí západní Evropy. Jmenovitě se jednalo například o londýnský fotbalový klub *Chelsea FC*. Tento klub byl od roku 2003 vlastněn ruským miliardářem Romanem Abramovičem. Abramovič klub vlastnil necelých dvacet let, a přesto, že s klubem za svého vlastnictví dosáhl řady úspěchů na domácí, i evropské scéně, byl britskými úřady donucen v důsledku ruské invaze na Ukrajinu k prodeji tohoto klubu. Ruský miliardář byl totiž považován za muže s konexemi na ruského prezidenta Vladimíra Putina a byl tak zařazen na sankční seznam oligarchů. Pod hrozbou zmražení veškerého jeho majetku na britských ostrovech a tlakem některých skupin fanoušků se tak rozhodl Abramovič ukončit své působení v roli majitele a klub prodal americkým investorům.⁵⁴

Tento konflikt se ze začátku roku 2024 promítl rovněž do českého fotbalového prostředí. V tomto případě se opět projevila síla internetu a citlivost tématu rusko-ukrajinského konfliktu. Pražská Slavia Praha měla na závěr zimní přípravy domluvené přátelské utkání s lídrem slovenské ligy Slovanem Bratislava. Situace však rychle vyústila ve zrušení onoho přípravného utkání ve chvíli, kdy

⁵³ *FIFA extends and adapts temporary employment rules to address issues relating to war in Ukraine*. Inside FIFA [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.fifa.com/legal/football-regulatory/media-releases/fifa-extends-and-adapts-temporary-employment-rules-to-address-issues-relating-to-war-in-ukraine>

⁵⁴ SOLHEKOL, Kaveh. *Q&A: Roman Abramovich selling Chelsea - all you need to know on timings, reasons, transfers and more*. Sky Sports [online]. 2022 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.skysports.com/football/news/11668/12556291/q-a-roman-abramovich-selling-chelsea-all-you-need-to-know-on-timings-reasons-transfers-and-more>

jeden z asistentů hlavního trenéra slovenského celku prozradil na sociálních sítích skutečnost, že Slovan Bratislava má naplánované přátelské utkání také s ruským Dynamem Moskva.⁵⁵

Slavia Praha se od počátku vymezila proti invazi na Ukrajinu a několikrát vyjádřila svou podporu vůči Ukrajině v tomto válečném konfliktu.⁵⁶ Proto měření sil s ruským soupeřem ze strany Slovanu přimělo představenstvo pražského celku ke zrušení utkání a hledání náhradního soupeře. Tento případ dokazuje, že fotbal není izolovaný od okolního světa, tudíž jeho události mohou být značně ovlivněny politickým či geopolitickým děním.

⁵⁵ ČERNÍK, Bartoloměj. *Slavia škrtila Slovan, Tvrdik oznámil nového soupeře: Výdělek pro Ukrajinu*. Isport.cz [online]. 2024 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://isport.blesk.cz/clanek/fotbal-1-liga-rocnik-2023-24/442418/slavia-skrtila-slovan-tvrdik-oznamil-noveho-soupere-vydelek-pro-ukrajinu.html>

⁵⁶ *Peace Field and Slavia Assistance to Ukraine*. Slavia.cz [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://en.slavia.cz/clanek.asp?id=Peace-Field-and-Slavia-Assistance-to-Ukraine-1112>

6. Fotbal a zločin

Vztah mezi fotbalem a zločinem je do značné míry komplikovaný. Globální popularita fotbalu propůjčuje značný společenský vliv a přitahuje do svého prostředí pozornost milionů fanoušků z celého světa. Nicméně, tato popularita s sebou přináší i některé stinné stránky, které zahrnují i různé formy kriminální činnosti. Jedním z hlavních takových problémů ve fotbalovém prostředí je násilí. Během fotbalových utkání a v okolí stadionů může docházet k potyčkám, rvačkám, a dokonce i organizovaným soubojům mezi fanouškovskými tábory různých celků. Tyto násilné konflikty mohou pramenit z klubové rivality, agresivní atmosféry na stadionu, nebo z konzumace alkoholu v útrobách stadionu a jeho okolí.

Významným tématem pro tuto problematiku je korupce a finanční podvody ve fotbalovém prostředí. Ty se mohou projevit nejrůznějšími způsoby, například uplácením rozhodčích, manipulací s výsledky, nelegálními převody hráčů či během soupeření zemí o udělení pořadatelství pro velké fotbalové turnaje. S korupcí úzce souvisí také organizované zločinecké skupiny, které mohou fotbalové prostředí také významně ovlivnit. Tyto skupiny zpravidla využívají fotbal pro dosažení svých cílů a zájmů, a vnáší tak do fotbalového prostředí nelegální praktiky, jako je právě korupce či praní špinavých peněz.

Působení zločinu ve fotbalovém prostředí může mít i důležitý sociální aspekt, kdy fotbalové prostředí poskytuje vhodnou půdu pro rekrutaci a radikalizaci jednotlivců nebo celých skupin. Fanoušci tak mohou být na základě sociální konformity náchylnější k účasti na násilných činech, aby byli součástí skalních fanouškovských skupin často označovaných jako *Ultras*, nebo podobných organizací.

Celkově lze vztah mezi fotbalem a zločinem shrnout jako téma, které přitahuje značnou pozornost ve sportovním i společenském kontextu. Tento vztah vyvolává otázky týkající se bezpečnosti, integrity samotného sportu a dopadů fotbalových událostí na veřejnou bezpečnost.

6.1 Korupce ve fotbalovém prostředí

Korupce se do fotbalového prostředí dostala zejména kvůli rostoucí komercializaci fotbalu v průběhu posledních desetiletí. Peníze se staly středem zájmu a s nárůstem obchodních příležitostí ve fotbale vzrostla rovněž motivace pro korupční jednání. Fotbaloví funkcionáři díky nedostatku transparentnosti ve fotbalových organizacích začali hledat cesty, jak z těchto organizací získat osobní prospěch, stejně jako kluboví funkcionáři a rozhodčí objevili způsoby, jak manipulovat s výsledky zápasů.

Největší korupční skandál ve fotbalovém prostředí se odehrál v roce 2015 ve švýcarském Curychu, kde má své sídlo fotbalová organizace FIFA. Tehdy došlo k obvinění 14 představitelů z oblasti exekutivy organizace FIFA a mediálního marketingu. Americká prokuratura ve své obžalobě obvinila tyto představitele z úplatků týkajících se získání televizních práv na šampionáty v zóně *Konfederace fotbalových asociací Severní, Střední Ameriky a Karibiku* (CONCACAF). Prokuratura v žalobě však rovněž uvedla, že obvinění z korupce se týká rovněž pořadatelství mistrovství světa v roce 2010, 2018 a 2022.⁵⁷

ořadatelství fotbalových mistrovství světa znamená pro danou zemi velkou prestiž a pořádání této akce má velký marketingový potenciál. Samotný proces volby pořádající země má však znaky politických voleb, které charakterizuje zejména boj o hlasy. Všechny národy mají své vlastní asociace, a ty jsou sdružené ve velkých kontinentálních federacích neboli konfederacích. Zástupci těchto konfederací potom, jako členové výkonného výboru FIFA rozhodují o pořadatelství fotbalových mistrovství světa. Každá členská asociace má v této volbě jeden hlas, což ve výsledku selektuje sílu jednotlivých konfederací, podle toho, kolik zemí a jejich hlasů ve výkonném výboru zastupují. To znamená, že například *Jihoamerická fotbalová konfederace* (CONMEBOL), která obsahuje i velké fotbalové velmoci Argentinu či Brazílii, má pouze 10 hlasů. Naproti tomu *Konfederace fotbalových asociací Severní, Střední Ameriky a Karibiku* (CONCACAF) má hlasů 41 a má ve výsledku větší vliv na výsledky hlasování.

⁵⁷ ROLLIN, Jack. *2015 FIFA corruption scandal*. Britannica [online]. 2022 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/2015-FIFA-corruption-scandal>

Státy soutěžící o pořadatelství těchto fotbalových šampionátů tak může tento způsob voleb motivovat ke korupčnímu jednání za účelem zajištění hlasů z těchto silných konfederací.

Z korupce je obviněn například Katar kvůli pořadatelství mistrovství světa 2022. Katar obecně nepředstavoval dostatečně velké území, aby byl schopen zajistit plynulou infrastrukturu během šampionátu a situaci komplikovaly zdejší klimatické podmínky, kvůli kterým musel být turnaj odehrán netradičně v prosinci na základě vysokých teplot v letních měsících. Proto bylo udělení pořadatelství právě Kataru na úkor Spojených států Amerických překvapením a ve společnosti to probudilo podezření z korupce.

Americké ministerstvo spravedlnosti navíc v roce 2020 vydalo zprávu, kde uvedlo, že Katar za účelem získání pořadatelství mistrovství světa v roce 2022 uplácel například funkcionáře z Jižní Ameriky Nicoláse Leoze, tehdejšího prezidenta konfederace CONMEBOL, nebo Ricarda Teixeiru, který byl v čele Brazílského fotbalu. Případ stále není uzavřen a ve společnosti přetrvávají velké pochybnosti ohledně udělení tohoto pořadatelství.⁵⁸

Korupční praktiky se v posledních letech objevily i v českém fotbale. Kauza se týkala Romana Berbra, který do roku 2020 působil ve funkci místopředsedy FAČR. Již od počátku Berbrova mandátu na FAČR rezonovala v širší fotbalové veřejnosti podezření z nekalých praktik, které do fotbalového svazu měl vnést. Zejména jeho rostoucí vliv z pozice místopředsedy fotbalové asociace vzbuzoval obavy z ovlivňování některých důležitých utkání nejvyšších českých soutěží.

Tyto obavy se naplnily v roce 2020, kdy Národní centrála proti organizovanému zločinu (NCOZ) provedla velký zásah v sídle fotbalové asociace FAČR na Strahově. Policie v sídle českého fotbalu zatkla devatenáct osob v čele s Romanem Berbrem. Zatčení se týkalo především ovlivňování zápasů v druhé a třetí nejvyšší české soutěži. Podle pozdější obžaloby vedl Berbr organizovanou

⁵⁸ PANJA, Tariq a Kevin DRAPER. *U.S. Says FIFA Officials Were Bribed to Award World Cups to Russia and Qatar*. The New York Times [online]. 2020 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/04/06/sports/soccer/qatar-and-russia-bribery-world-cup-fifa.html>

skupinu, která měla na svědomí od roku 2019 do roku 2020 ovlivnění deseti utkání druhé a třetí nejvyšší fotbalové soutěže.⁵⁹

Tyto uvedené příklady korupčního jednání ve fotbalovém prostředí jsou velkým rizikem nejen pro zachování integrity tohoto sportu a její důvěryhodnosti, ale i pro vnímání velkých institucí a autorit ze strany společnosti. Pokud dojde k velkému narušení důvěryhodnosti tak velkého společenského fenoménu, kterým fotbal je, hrozí ztráta víry určité části společnosti i v další veřejné instituce a systém spravedlnosti.

6.2 Projevy násilí ve fotbalovém prostředí

Projevy násilí ve fotbalovém prostředí jsou dlouhodobým problémem, který se vyskytuje ve fotbalovém prostředí. Přítomnost těchto projevů ve fotbale má negativní dopady na bezpečnost fotbalových stadionů, jeho atmosféru a také pověst fotbalu jako sportu. Přestože se projevy násilí, zejména ze strany radikálních fanoušků, vyskytují ve fotbalovém prostředí během celé jeho historie, jejich úplné vymýcení je ve své podstatě nemožné. Toto násilí může často pramenit z náhlého emočního vypětí během napínavých či sporných situací v utkání. Jiné násilné konflikty pramení z tradiční odvěké rivality soupeřících mužstev, která se v těchto fanouškovských skupinách dědí z generace na generaci. Přestože provozovatelé stadionů pořádajících riziková utkání běžně konzultují zajištění bezpečnosti na stadionu a jeho okolí s policií, není možné násilí ze stadionů, jakožto měkkého cíle nikdy zcela vymýtit.

V Českém fotbalovém prostředí má zajišťování bezpečnosti na stadionu na starost zpravidla provozovatel stadionu, jenž má zřízenou pořadatelskou službu, která dohlíží na bezpečnost uvnitř stadionu. Policejní hlídky mají na starost okolí stadionu, kde je větší pravděpodobnost výskytu násilí mezi fanoušky soupeřících klubů. Přestože násilí přímo v útrobách stadionů je méně pravděpodobné než

⁵⁹ POVEJŠIL, Vojtěch, Petr BÍLEK a Jiří ČIHÁK. *Zásah v sídle fotbalové asociace. Berbr byl zatčen, policie ho podezírá z korupce*. IDNES.cz [online]. 2020 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/fotbal/reprezentace/roman-berbr-zatcen-facr-narodni-centrum-proti-organizovanemu-zlocinu.A201016_113406_fot_reprez_vp2

v jeho okolí, případné riziko pro bezpečnost přítomných diváků je vysoké. Pro pořadatelské služby může být často obtížné zabránit velkým skupinám fanoušků ve vniknutí do sektorů konkurenčních fanoušků, a musí čekat na asistenci policejních složek přítomných v okolí stadionu.⁶⁰

Svědkiem takového násilí bylo fotbalové prostředí na jaře roku 2023 při odvetném utkání semifinále Evropské konferenční ligy mezi anglickým West Ham United a nizozemským AZ Alkmaar na stadionu nizozemského celku. Po utkání, ve kterém byli domácí vyřazeni ze soutěže těsně před branami finále, své emoce neudržela skupina nizozemských fanoušků. Ti prorazili ochranný plot u hrací plochy a vydali se směrem k sektoru, kde oslavovali postup West Hamu rodiny a přátelé hráčů anglického celku.⁶¹

I přes včasný zásah policie a pořadatelské služby na stadionu je však znepokujícím skutečností, že k takové situaci došlo v přímém přenosu během prestižní evropské soutěže. Výskyt násilí během takto prestižních utkání může vyvolat strach a stereotypní představy o fotbalových fanoušcích a fotbalovém prostředí jako takovém.

Mimo fyzické potyčky ohrožuje bezpečnost na fotbalových stadionech rovněž užívání pyrotechniky na tribunách. Dýmovnice, petardy či dělobuchy jsou přítomny na tribunách i v řadě fotbalových soutěží jako nástroj pro vyjádření vášně podpory fanoušků vůči svému týmu. Nesprávná manipulace s těmito prostředky však představuje značné riziko pro bezpečnost na stadionu.

Pyrotechniku při fotbalových utkáních hojně užívají například skalní příznivci fotbalových klubů české nejvyšší soutěže. Jako příklad rizika plynoucího z nebezpečného zacházení s pyrotechnikou lze uvést tradiční utkání mezi Slavií Praha a Spartou Praha na podzim roku 2023. Během tohoto vyhoceného utkání došlo k vážnému ohrožení bezpečnosti na stadionu, když z fanouškovského tábora Sparty přilétly dvě petardy do sektoru slávistických fanoušků, kde se

⁶⁰ MALÍKOVÁ, Jana. *Nová pravidla bezpečnosti na fotbalových stadionech*. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2009 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/npo/clanek/nova-pravidla-bezpecnosti-na-fotbalovych-stadionech.aspx>.

⁶¹ GLESSON, Mark. *Seven detained in Netherlands after West Ham families attacked*. Reuters [online]. 2023 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: [Seven detained in Netherlands after West Ham families attacked](https://www.reuters.com/sports/football/seven-detained-netherlands-after-west-ham-families-attacked-2023-05-14/).

vyskytovaly rovněž rodiny s dětmi. Ačkoliv nedošlo k vážným poraněním, na tribunách vypukla panika a diváci začali z tribuny utíkat.⁶²

Násilí ve fotbalovém prostředí je dalším problematickým jevem, který může mít potenciálně negativní dopady nejen na fotbalové prostředí, ale i na společnost. Pokud bude na fotbal společností stereotypně nahlíženo jako na rizikové a násilné prostředí, v němž není bezpečno, dojde k ohrožení kredibility a popularity tohoto sportu. Fotbal by tak přišel o svůj vliv, který mimo jiné využívá i k boji proti problémům globální společnosti, jako je rasismus či diskriminace na základě sexuální orientace.

⁶² VÍCHOVÁ, Veronika. *Fanoušek Sparty hodil na slávisty dělobuchy, dítě má tržnou ránu v obličeji*. IDNES.cz [online]. 2023 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/fotbal-sparta-slavia-zapas-derby-fanousci-delobuch-zraneni.A231012_151806_praha-zpravy_vich.

Závěr

Tato práce byla zaměřena na kontextuální rozbor fotbalu jako celosvětově rozšířeného fenoménu, jeho vliv na moderní společnost 21. století, včetně bezpečnostních aspektů a rizik spojených s tímto sportem.

Dospěl jsem k závěru, že dnes už si fotbal, jako nejpopulárnější sport na světě, nemůže dovolit stát stranou a odvracet zrak od aktuálních politických a sociálních témat kolujících napříč globální společností. Vývoj moderních technologií v kombinaci s rozmachem sociálních sítí ještě více zvýrazňují popularitu fotbalového prostředí, a s tím spojené finanční zisky a moc. Jelikož se jedná o jeden z největších socio-kulturních fenoménů na světě, promítají se do tohoto prostředí různé rizikové fenomény moderní společnosti, jako například rasismus či diskriminace. Výskyt těchto fenoménů v tak populárním prostředí ovšem prohlubuje jejich zakořenění ve společnosti a obtížněji se eliminují. Díky své slávě a marketingovému potenciálu je fotbal atraktivní také pro politiky, politické strany nebo režimy po celém světě, kteří tento sport hojně využívají pro *sports washing*, tedy vylepšení své reputace prostřednictvím populárních sportovních událostí. Zároveň však politika do fotbalu vnáší některé kriminální praktiky jako korupce. Všechny tyto rizikové aspekty ohrožují nejen sport samotný, ale negativně ovlivňují společenství po celém světě, vyvolávají v nich konflikty a podlamují jejich víru ve veřejné instituce.

Proto už si dnes fotbal nemůže dovolit být nadále ryze apolitickým sportovním prostředím a rezignovat na aktuální situace ve společnosti. Kvůli své moci musí fotbal převzít zodpovědnost pramenící z jeho vlivu a aktivně bojovat proti rizikovým aspektům moderní společnosti. Nejvyšší fotbalové instituce navíc mají silné slovo i v politických otázkách, díky čemuž mohou účelně vystupovat proti totalitním režimům, vojenským konfliktům, nebo bojovat za lidská práva a stát se tak aktivním hráčem v boji za lepší a spravedlivější svět. Pouze tak může tento sport plně využít svůj potenciál.

Seznam použité literatury

Monografie:

- [1] FOER, Franklin, 2005. *How football explains the world*. Velká Británie: Arrow Books. ISBN 978 0 09 949226 9.[cit.2024-02-22].
- [2] MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK Josef, SUCHÁNEK Marek, 2004. *Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury*. Brno: Centrum strategických studií, Barrister & Principal. ISBN 9788090333330.[cit.22-02-2024].
- [3] SEKOT, Aleš, 2008. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada publishing a.s. ISBN 978-80-247-6300-2.[cit.28-11-2023].

Legislativa:

- [1] Public Order Act 1986, Velká Británie.
- [2] Football Spectators Act 1989, Velká Británie.
- [3] Zákon č. 198/2009 Sb., zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).
- [4] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 356.

Internetové zdroje:

- [1] *The Most Popular Sports In The World*. VEROUTSOS, Eleni. WorldAtlas [online]. 2023, 13.9.2023 [cit. 2023-12-09]. Dostupné z: <https://www.worldatlas.com/articles/what-are-the-most-popular-sports-in-the-world.html>.
- [2] ESIEBO, Andrew. *Street football in Africa: flyovers and floating schools - in pictures*. In: The Guardian [online]. 2016 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/cities/gallery/2016/mar/01/street-football-africa-in-pictures>.
- [3] GIULIANOTTI, Richard C.; ALEGI, Peter Christopher; JOY, Bernard; ROLLIN, Jack, WEIL, Eric. *History of football*. Online. © 2023 Encyclopædia Britannica, Inc. 1999, 6.12.2023. Dostupné z: <https://www.britannica.com/sports/football-soccer>. [cit. 2023-12-09].

- [4] *2019-2022 Revenue*. FIFA [online]. 2023 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://publications.fifa.com/en/annual-report-2022/finances/2019-2022-cycle-in-review/2019-2022-revenue/>.
- [5] FIFA: *Pod povrchem* [online]. I. řada. 1. díl. Daniel Gordon. Netflix, 2023. Dostupné z <https://www.netflix.com/title/80221113>.
- [6] HANUŠ, Karel. *Sociologické aspekty komercializace fotbalu: nástin problematiky*. Research Gate [online]. 2017 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/320314978_Sociologicke_aspekty_komercializace_fotbalu_nastin_problematiky.
- [7] *O fotbalové asociaci* [online]. Fotbalová asociace České republiky & eSports.cz, s.r.o. 2023 [cit. 29.11.2023]. Dostupné z: <https://www.fotbal.cz/facr/o-facr/p405>.
- [8] *No to Racism, say UEFA Champions League, UEFA Europa League and UEFA Women's Champions League Teams* [online]. © 1998-2023 UEFA [cit. 29.11.2023]. Dostupné z: <https://www.uefa.com/insideuefa/news/0232-0f8e332fbdfd-0fa4c62d12ec-1000--no-to-racism-say-uefa-champions-league-uefa-europa-league-an/>.
- [9] *No Discrimination* [online]. 1994–2023 FIFA [cit.29.11.2023]. dostupné z: <https://www.fifa.com/social-impact/campaigns/no-discrimination>.
- [10] Getty Images. *Manchester City fans up in arms after Uefa curtails punishment for CSKA Moscow*. In: The Independent [online]. 2014 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/sport/football/european/manchester-city-fans-up-in-arms-after-uefa-curtails-punishment-for-cska-moscow-9824581.htmlres>.
- [11] *Rainbow Laces: Captain's armbands for campaign are powerful symbols, say Lianne Sanderson and Tom Allen*. Sky Sports [online]. 2020 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://www.skysports.com/football/news/11095/12152533/rainbow-laces-captains-armbands-for-campaign-are-powerful-symbols-say-lianne-sanderson-and-tom-allen>.

- [12] GARRICK, Omar. *Premier League matches to pause for fasting muslim players during Ramadan*. The Athletic [online]. 2023 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://theathletic.com/4380489/2023/04/04/premier-league-ramadan-pause/>.
- [13] *The Saints: An Introduction*. Southampton FC [online]. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://www.southamptonfc.com/en/history>.
- [14] *Ohořelé záchody, zdemolované vybavení. V Edenu sčítají škody. Sparta se vyjádřila k dělobuchům*. Sport.cz [online]. 2023 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/clanek/fotbal-sparta-odsoudila-delobuchy-hozene-mezi-fanousky-slavie-sesivani-scitaji-v-edenu-skody-5013541>
- [15] CLARK, D. *Average weekly attendance for the Church of England from 2009 to 2022*. Online. Statista. 2023, 4.12.2023. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/369080/church-of-england-attendance-by-service-uk/>. [cit. 2024-02-17].
- [16] MALLETT, George. *2021/2022 Attendances: Lower and non-league football biggest winners*. Sports Gazette [online]. 2022, 25.5.2022 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://sportsgazette.co.uk/2021-2022-football-attendances/>.
- [17] SMILLIE, Liam. *Remembering the 1980 Scottish Cup Final riot that led to the booze ban in all Scottish stadiums*. Glasgow World [online]. 2023, 23.4.2023 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://www.glasgowworld.com/retro/in-pictures-remembering-the-1980-scottish-cup-final-riot-that-led-to-the-booze-ban-in-all-scottish-stadiums-4123771>.
- [18] WALKER, Michael. *Derby Days, Glasgow: The Old Firm*. The Athletic [online]. 2023, 1.3.2023 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://theathletic.com/4259653/2023/03/01/derby-days-glasgow-rangers-celtic/>.
- [19] MÍKOVÁ, Eliška. *Děsivá scéna po zápase Rangers. Podřízli fanouška rivala, policie zadržela podezřelého*. CNN Prima News [online]. 2021, 24.3.2021 [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/tragicka-dohra-zapasu-mezi-celticem-a-rangers-fanouska-celticu-zabili-macetou-21721>.

- [20] *Racism in Football – It's not black and white*. Documentary. CNN News. 2010. [cit.2024-02-22] Dostupné z : https://www.youtube.com/watch?v=8tEviDXNHzs&ab_channel=outis999.
- [21] CHARVÁT, Martin. *Z českého fotbalu se ztrácí rasismus, ale také hráči tmavé pleti*. Český rozhlas [online]. 2012 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sport_fotbal/z-ceskeho-fotbalu-se-ztraci-rasismus-ale-take-hraci-tmave-pleti_201211221046_tjelinkova.
- [22] *Sparta kvůli fanouškům zaplatí další pokutu*. IDNES.CZ [online]. 2005 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/fotbal/pohary/sparta-kvuli-fanouskum-zaplati-dalsi-pokutu.A051111_181819_fot_pohary_rav.
- [23] *Liverpool striker Luis Suarez handed eight-match FA ban*. BBC Sport [online]. 2011 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/sport/football/16186556>.
- [24] *On this day in 2012: John Terry found guilty of racially abusing Anton Ferdinand*. The Independent [online]. 2023 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/sport/football/john-terry-football-association-anton-ferdinand-premier-league-england-b2419254.html>
- [25] *Praha má vážný problém s rasismem, děti bučely na Glena*. Lidovky.cz [online]. 2021 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/sport/fotbal/praha-ma-vazny-problem-s-rasismem-deti-bucely-na-glena-kamaruv-pravnik-si-opet-stezoval-na-cechy.A210930_223835_In-sport-fotbal_rkj.
- [26] *Vinicius Júnior znova obětí rasismu. Tentokrát to bylo dítě, smutní*. Sport.cz [online]. 2023 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/clanek/fotbal-la-liga-vinicius-junior-znova-obeti-rasismu-tentokrat-to-bylo-dite-smutni-5015145>.
- [27] *No Discrimination: About the campaign*. [online]. Inside FIFA. 2022. Dostupné z: <https://www.fifa.com/social-impact/campaigns/no-discrimination/about-the-campaign>. [cit. 2024-02-19].

- [28] *UEFA says No to Racism: About the campaign* [online]. UEFA.com. 2013. Dostupné z: <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/news/0254-0d7efc2ee434-29566eccd8a0-1000--uefa-says-no-to-racism/>. [cit. 2024-02-19].
- [29] LEMMEY, Huw. *This article is more than 3 years old Party and protest: the radical history of gay liberation, Stonewall and Pride*. The Guardian [online]. 2020 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/25/party-and-protest-lgbtq-radical-history-gay-liberation-stonewall-pride>.
- [30] *Avoiding Heterosexual Bias in Language*. American Psychological Association [online]. 1991 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.apa.org/pi/lgbt/resources/language>.
- [31] CHAPPEL, Bill. *Supreme Court Declares Same-Sex Marriage Legal In All 50 States*. NPR news [online]. 2015 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2015/06/26/417717613/supreme-court-rules-all-states-must-allow-same-sex-marriages>.
- [32] *#EqualGame – Football is open to everyone*. UEFA.com [online]. 2018 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.uefa.com/insideuefa/news/024c-0f8e66b06174-f9e979d2ddf1-1000--equalgame-football-is-open-to-everyone/>.
- [33] *UEFA's long-term commitment to support the LGBTQI+ community*. UEFA.com [online]. 2022 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.uefa.com/returntoplay/news/0277-158b7fbe22f2-258998716c10-1000--uefa-s-long-term-commitment-to-support-the-lgbtqi-community/>.
- [34] *FIFA celebrates Pride Month*. Inside FIFA [online]. 2022 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.fifa.com/news/fifa-celebrates-pride-month>.
- [35] *Rainbow Laces*. Premier League [online]. 2023 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.premierleague.com/footballandcommunity/RainbowLaces>.
- [36] *Duhové pásky v Kataru nebudou. Asociace po výhrůžkách ze strany FIFA ustoupily*. Sport News 24 [online]. 2022 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.sports24.cz/duhove-pasky-v-kataru-nebudou-asociace-po>

vyhruzkach-ze-strany-fifa-

ustoupily/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#.

[37] Getty Images. *Hundreds of thousands across social media react angrily to Premier League LGBT campaign*. CNN Sports News [online]. 2023 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2019/12/19/sport/lgbt-premier-league-social-intl-spt/index.html>.

[38] *I no longer want to hide': Jakub Jankto, Czech international, comes out as gay*. The Guardian [online]. 2023 [cit. 2024-03-06]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/football/2023/feb/13/jakub-jankto-czech-footballer-comes-out-as-gay>.

[39] *Stav lidských práv v Saúdské Arábii v roce 2020*. Amnesty International [online]. 2021 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5076/stav-lidskych-prav-v-saudske-arabii-v-roce-2020>.

[40] JABBAR, Hasir. *The 10 highest-paid players in Saudi Arabia*. Sport Bible [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.sportbible.com/football/saudi-pro-league/eaafc-24-saudi-pro-league-cristiano-ronaldo-ratings-227355-20230829>.

[41] ALENCAR, Mauricio. *Who owns Newcastle United now? How much did PIF pay Mike Ashley in 2021?* City A.M. [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.cityam.com/who-owns-newcastle-united-now-how-much-did-pif-pay-mike-ashley-in-2021/>.

[42] FROMMER, Frederick J. *The World Cup that left human rights behind*. The Washington Post [online]. 2022 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/sports/2022/12/15/1978-world-cup-argentina/>.

[43] *FIFA/UEFA suspend Russian clubs and national teams from all competitions*. Inside FIFA [online]. 2022 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.fifa.com/tournaments/mens/worldcup/qatar2022/media-releases/fifa-uefa-suspend-russian-clubs-and-national-teams-from-all-competitions>.

- [44] *FIFA extends and adapts temporary employment rules to address issues relating to war in Ukraine*. Inside FIFA [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.fifa.com/legal/football-regulatory/media-releases/fifa-extends-and-adapts-temporary-employment-rules-to-address-issues-relating-to-war-in-ukraine>.
- [45] SOLHEKOL, Kaveh. *Q&A: Roman Abramovich selling Chelsea – all you need to know on timings, reasons, transfers and more*. Sky Sports [online]. 2022 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.skysports.com/football/news/11668/12556291/q-a-roman-abramovich-selling-chelsea-all-you-need-to-know-on-timings-reasons-transfers-and-more>.
- [46] ČERNÍK, Bartoloměj. *Slavia škrtila Slovan, Tvrdík oznámil nového soupeře: Výdělek pro Ukrajinu*. Ispport.cz [online]. 2024 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://isport.blesk.cz/clanek/fotbal-1-liga-rocnik-2023-24/442418/slavia-skrtila-slovan-tvrdik-oznamil-noveho-souperu-vydelek-pro-ukrajinu.html>.
- [47] *Peace Field and Slavia Assistance to Ukraine*. Slavia.cz [online]. 2023 [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://en.slavia.cz/clanek.asp?id=Peace-Field-and-Slavia-Assistance-to-Ukraine-1112>.
- [48] ROLLIN, Jack. *2015 FIFA corruption scandal*. Britannica [online]. 2022 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/2015-FIFA-corruption-scandal>.
- [49] PANJA, Tariq a Kevin DRAPER. *U.S. Says FIFA Officials Were Bribed to Award World Cups to Russia and Qatar*. The New York Times [online]. 2020 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/04/06/sports/soccer/qatar-and-russia-bribery-world-cup-fifa.html>.
- [50] POVEJŠIL, Vojtěch, Petr BÍLEK a Jiří ČIHÁK. *Zásah v sídle fotbalové asociace. Berbr byl zatčen, policie ho podezírá z korupce*. IDNES.cz [online]. 2020 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/fotbal/reprezentace/roman->

berbr-zatcen-facr-narodni-centrum-proti-organizovanemu-zlocinu.A201016_113406_fot_reprez_vp2.

[51] MALÍKOVÁ, Jana. *Nová pravidla bezpečnosti na fotbalových stadionech*. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2009 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/npo/clanek/nova-pravidla-bezpecnosti-na-fotbalovych-stadionech.aspx>.

[52] GLESSON, Mark. *Seven detained in Netherlands after West Ham families attacked*. Reuters [online]. 2023 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/sports/soccer/seven-detained-netherlands-after-west-ham-families-attacked-2023-05-24/>.

[53] VÍCHOVÁ, Veronika. *Fanoušek Sparty hodil na slávisty dělobuchy, dítě má tržnou ránu v obličeji*. IDNES.cz [online]. 2023 [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/fotbal-sparta-slavia-zapas-derby-fanousci-delobuch-zraneni.A231012_151806_praha-zpravy_vich.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Fotbal v ulicích Accry v Ghaně	10
Obrázek 2: Kampaň No To Racism v Lize mistrů	16
Obrázek 3: Duhové pásky v Premier league	17
Obrázek 4: Zničené toalety na stadionu po pražském derby	20
Obrázek 5:Kampaň Rainbow laces během utkání anglické premier league	34
Obrázek 6: Janktův coming out na sociálních sítích	37

Seznam zkratk

FIFA – Mezinárodní federace fotbalových asociací

UEFA – Unie evropských fotbalových asociací

FAČR – Fotbalová asociace České republiky

LGBTQ+ - Lesbian, gay, bisexual, transgender, queer+

USA – Spojené státy americké

CONCACAF – Konfederace fotbalových asociací Severní, Střední Ameriky a Karibiku

CONMEBOL – Jihoamerická fotbalová konfederace

NCOZ – Národní centrála proti organizovanému zločinu